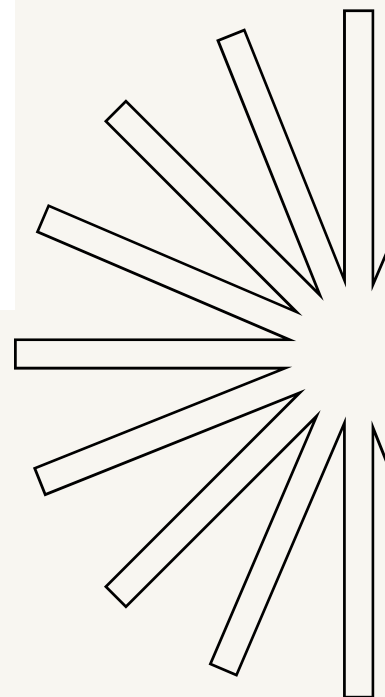

Co-funded by
the European Union

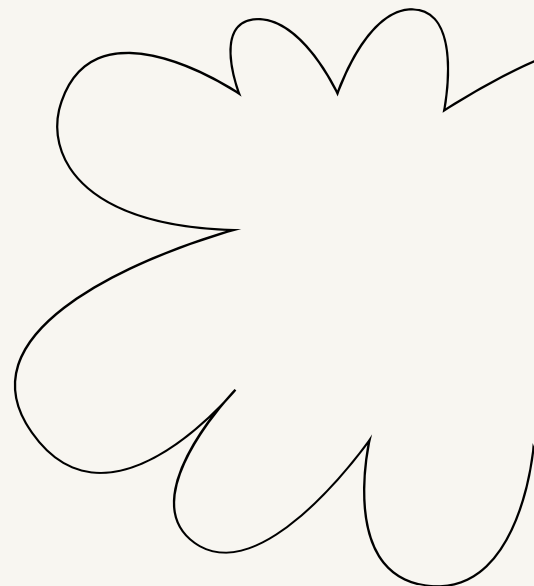

Empowered Female Coaches of Basketball

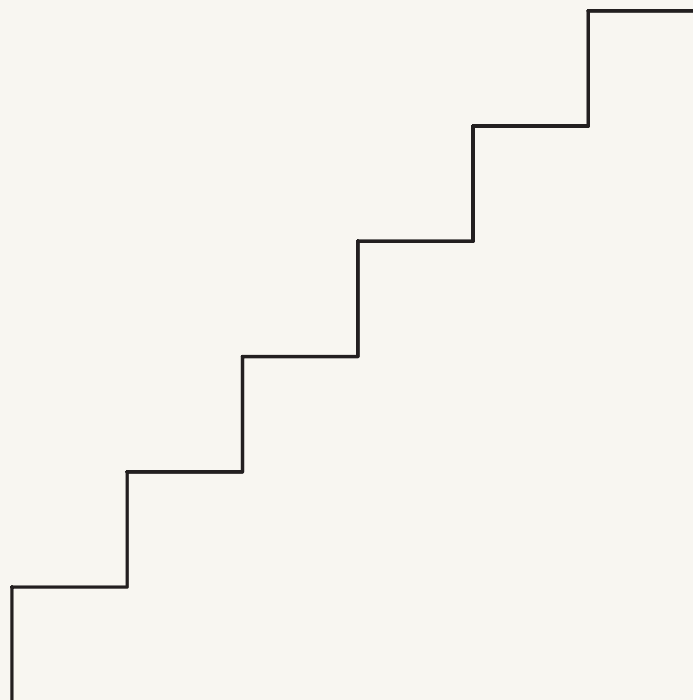
Trening Modul

“Finansira Evropska unija. Izneti stavovi i mišljenja su samo autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

Sadržaj

- 03 O projektu
- 06 Projektni konzorcijum
- 11 Analiza stanja
- 30 Sesije
- 75 O programu Erasmus + Sport

O projektu

Projekat "**Empowered Female Coaches of Basketball**" bavi se trenutnom situacijom ženskih trenera košarke u Evropi, od upisa do učešća u amaterskoj i čak profesionalnoj košarci. Ovaj projekat želi da ukaže na potrebu za debatom i pruži predlog politika za promociju ženskog učešća na različitim vodećim pozicijama u košarci, poput upravljanja timom.

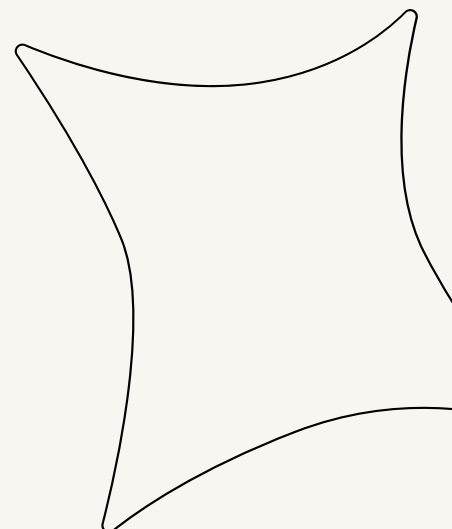
U 2017. godini, studija Ujedinjenih nacija procenila je da je 50,5% muškaraca i 49,5% žena od ukupnog svetskog stanovništva. Međutim, iste godine, od oko 210 trenera (glavnih i pomoćnih trenera) koji su bili deo 30 NBA franšiza, samo 0,014% ukupnog broja bili su žene. NBA je muško takmičenje, ali uprkos očiglednosti, tehničke pozicije namenjene direktnom donošenju odluka (treneri i pomoćnici), gde prevladavaju stručnost i inteligencija, bez obzira da li ste muškarac ili žena, ženska prisutnost bila je minimalna, simbolična, slučajna.

Konzorcijum projekta "Empowered Female Coaches of Basketball" koristi NBA kao primer jer je na čelu globalnog muškog sporta. Prihvatio je da ne može napredovati ako se ne integriše sa drugih 50% populacije.

Ova situacija nije drugačija ni u ženskim takmičenjima. U najvišem ženskom takmičenju u košarci, Euroleague Women organizovanog od strane FIBA, može se pronaći ista situacija. Uprkos tome što je to žensko takmičenje, sastavljeno od profesionalnih klubova iz cele Evrope, odnos ženskih trenera prema muškim trenerima je minimalan. 20 timova takmiči se u ovom takmičenju, samo 7 žena čini deo stručnog štaba od ukupno 60. Od tih 7 žena, samo 3 drže poziciju glavnog trenera. Proporcija je očigledno gotovo simbolična.

Prilikom razgovora o ovom pitanju sa partnerima iz konzorcijuma, neki od problema koji su identifikovani su:

- Promovisanje figure ženskog trenera kroz kampanje. Nedostatak uzora ne podstiče košarkašice da nastave košarkašku karijeru.
- Mala predispozicija klubova, pa čak i federacija, da biraju devojkice i žene da treniraju svoje timove.
- Potreba da se ubrza promena mentaliteta u svetu sporta koja pomaže da se postigne stvarna ravnopravnost, ne samo u pogledu sportiste već i u menadžmentu.

Međutim, glavni problem je suočavanje s tim da se čak i danas ove situacije nastavljaju i da su promene koje se vide spore i nedovoljne. Ravnopravnost mora biti jedan od prioriteta svakog savremenog društva.

Projekat "Empowered Female Coaches of Basketball" sprovodi se u partnerstvu sa Barcel'hona Sports Events iz Španije, Klubom za osnaživanje mladih 018 (KOM 018) iz Srbije, Associacao Desportiva Cultural e Social de Carvalhais iz Portugala, Young Lions Gdansk Sports Academy Gdansk iz Poljske i A.S.D. DKB iz Italije u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023.

Opšti cilj: Podsticanje transnacionalne saradnje u oblasti amaterske košarke radi povećanja broja ženskih trenera u Evropi.

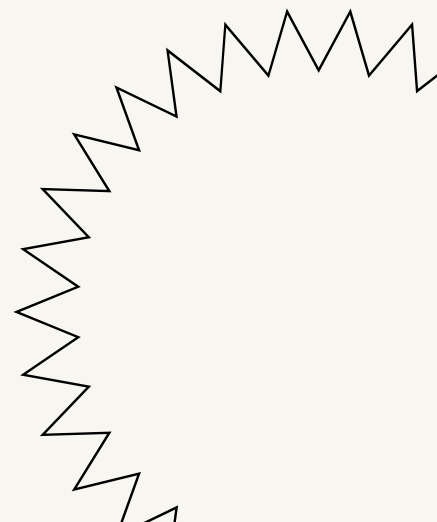
Ciljevi projekta su:

- Razviti nove metodologije za obrazovanje ženskih trenera amaterske košarke.
- Pružiti mladim sportistkinjama, studentkinjama, amaterima i rekreativnim igračicama veština i kompetencija trenera košarke na amaterskim i profesionalnim takmičenjima.
- Formiranje Saveza ženskih trenera košarke.

Ciljne grupe:

1. Aktivne košarkašice.

Mlade igračice su jedna od glavnih ciljnih grupa ovog projekta. Veliki broj mladih trenira košarku i voli ovaj sport. Iz različitih razloga, bilo da je u pitanju povreda, obrazovanje, finansijski problemi, nedostatak podrške, itd., mnoge devojke odluče da završe svoju nedavno započetu košarkašku karijeru. S obzirom da i dalje vole košarku, trenerski posao im pruža priliku da nastave biti deo ovog sporta. Projekat cilja mlade košarkašice nudeći im mogućnosti za dodatno obrazovanje. Učesnice projekta će biti osnažene novom vizijom, veštinama i kompetencijama kako bi nastavili svoje košarkaške karijere razvijajući ulogu trenera. Ovaj projekat nije usmeren isključivo na profesionalne igračice, koje imaju više mogućnosti da nastave svoju karijeru kao treneri, naprotiv, cela zajednica amaterskih igračica i čak u fazi obuke su glavni ciljevi za povećanje broja trenera u evropskoj košarci.

2. Bivše košarkašice

Veliki broj igračica je imao licencu federacije u poslednjim godinama i bilo je primorano da napusti košarku iz različitih razloga. S jedne strane, žene često osećaju veće ograničenje usled porodičnih obaveza, posebno kada su majke. One smatraju da je ova odgovornost nespojiva sa ogromnom količinom vremena potrebnom za treniranje tima. Takođe je važno istaći da devojke nemaju uzore poput dečaka, kao što su Nadal, Alonso, Ronaldo, Mesi, Gasol. Uticaj ženskog sporta je veoma ograničen. Ženski uspesi ponekad čak nisu ni pomenuti u medijima. To je bolna tema. Mnoge od njih prate košarku sa interesovanjem, ali sa strane. Ova metodologija ima za cilj "oporaviti" sve žene koje su bile igračice u ovom sportu i pružiti im priliku da ponovo budu deo njega, igrajući ulogu trenera.

3. Fanovi košarke

Košarka je sport koji ima mnogo fanova, od kojih su mnogi žene. Njihova veza sa našim sportom može se ostvariti kroz člana porodice, prijatelje ili putem medija. Kroz ovaj projekat, pruža se šansa obožavaocima koji prate košarku sa interesovanjem i koji bi mogli postati prilika za njih. Zapravo, veliki procenat muških trenera nije prošao kroz fazu igrača, niti su imali bilo kakav kontakt sa košarkom sve do doba kada su odlučili da studiraju kako bi postali treneri. Popularnost košarke je toliko velika da mnogi ljudi saznaju o njoj u starijem dobu i integrišu se kasnije.

Projektni konzorcijum

Barcel'hona Sports Events - Španija

Barcel'hona Sports Events je organizacija osnovana 2014. godine posvećena organizaciji sportskih događaja. Osnivači, Francisco Caballero i José Antonio Nevado, imaju gotovo 40 godina zajedničkog iskustva u košarci, prvo kao igrači, a zatim kao treneri i sportski direktori nekih klubova na području Barselone. Ovo iskustvo u svetu košarke omogućava im detaljno poznavanje klupske zajednice Katalonije, kao i katalonskih i španskih takmičenja. Tokom ovog vremena stvorili su mrežu saradnje sa mnogim klubovima i regionalnim savezima u Španiji, što im je omogućilo organizaciju kampova i turnira sa učešćem klubova i nacionalnih saveza iz celog sveta. Njihove ciljne grupe uključuju klubove i nacionalne saveze iz Evrope (Španija, Škotska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Finska, Danska, Norveška, Island, Mađarska, Francuska), kao i iz ostatka sveta: Japan, SAD i Australija. Među košarkaškim turnirima koje organizuju, ističe se Torneig de Bàsquet Junior "Ciutat de L'Hospitalet", U18 turnir koji je možda najprestižniji i najistorijski turnir na evropskoj sceni (2020. godine dosegao je 41. izdanje); i Međunarodni Kadetski Turnir CB Sant Josep de Badalona, čiji su osnivači. Tokom Svetskog prvenstva u košarci održanog u Španiji 2014. godine, bili su uključeni u njegovu organizaciju kao menadžeri takmičenja za Barselonski prostor u Palau Sant Jordi. Organizacija takođe saraduje sa klubovima i udruženjima u sektoru košarke kao što je NBN23, udruženje koje se bavi digitalizacijom košarkaških utakmica putem digitalnih sudijskih kartona i koje je razvilo Swish APP, tehnološki alat za praćenje takmičenja za igrače, trenere, navijače, itd. Takođe saraduju sa Basket Cantera TV, najpopularnijim internet kanalom sa striming emitovanjem u Španiji koji prikuplja glavna takmičenja programa mladih u košarci u Španiji i Evropi. Ovaj kanal ima najveću video bazu podataka utakmica u Španiji. Obe organizacije pružaju usluge konsultacija i saraduju sa njima u komercijalizaciji njihovih proizvoda. S obzirom na njihovo iskustvo u košarci, većina događaja koje organizuju povezana su sa ovim sportom, iako su takođe organizovali događaje u fudbalu, plivanju i rukometu.

Kontakt / Društvene mreže

Website: www.barcel-honasports.com

Facebook: @BarcelhonaSports

Instagram: @barcelhonasports

E-mail: fcaballero@barcel-honasports.com

janevado@barcel-honasports.com

Klub za osnaživanje mladih 018 (KOM 018) – Srbija

Klub za osnaživanje mladih 018 (KOM 018) je nevladina, neprofitna organizacija sa ciljem jačanja kapaciteta mladih, sprovođenja programa vršnjačkog obrazovanja, promocije međukulturnih vrednosti, demokratije, inkluzije manjinskih grupa, ljudskih prava, kao i aktivnog učešća mladih na svim nivoima društvenog života kroz aktivnosti poput radionica, treninga, seminara, razmene mladih, predavanja, konferencija na različitim nivoima, sa fokusom na rad sa decom i mladima, promoviše ljudska prava i podržava aktivno učešće mladih. Glavni donatori Kluba za osnaživanje mladih 018 su: Evropska komisija – programi poput "Erasmus Plus", "Evropa za građane i građanke", "Omladina u akciji", "Prekogranična saradnja Bugarska – Srbija", Savet Evrope – Evropski fond za mlade, Ambasada Norveške, Ambasada Holandije, Ambasada SAD, Balkanski fond za demokratiju, Misija OEBS-a u Srbiji, Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo kulture, Ministarstvo spoljnih poslova, Grad Niš itd. Klub za osnaživanje mladih 018 već je sproveo preko 150 međunarodnih projekata podržanih programima Evropske komisije, Evropskog fonda za mlade i drugih relevantnih donatora, tako da organizacija ima iskustvo i znanje za razvoj aplikacija za projekte na međunarodnom nivou, kao i za njihovu implementaciju. KOM 018 koristi sport i igre u radu sa mladima, radnicima u oblasti mladih, ali takođe saraduje i sa osnovnim sportskim klubovima i udruženjima. Organizacija je podržana kroz različite programe EU, posebno Erasmus+ i Erasmus+ Sport. Tim KOM 018 poseduje visok nivo ekspertize u sprovođenju međunarodnih i evropskih projekata za promociju socijalne inkluzije, promociju evropskih vrednosti kao što su tolerancija, međusobno razumevanje i prihvatanje, fer plej, timski rad, borbu protiv diskriminacije i stereotipa i predrasuda prema osobama sa invaliditetom i društveno isključenim grupama, kao i u korišćenju sporta i igara kao metoda rada sa mladima. Na kraju, organizacija poseduje značajno iskustvo u razvoju novih metodologija za rad sa mladima i radnicima u oblasti sporta.

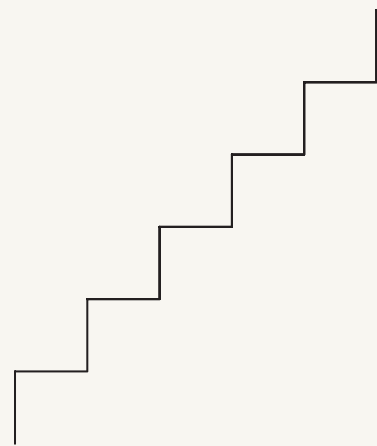
Kontakt / Društvene mreže

Website: www.kom018.org.rs

Facebook: @KOM018

Instagram: @kom018.nis.serbia

E-mail: kom018projects@gmail.com

ADCS Carvalhais - Portugal

"Associação Desportiva Cultural e Social de Carvalhais" (ADCS Carvalhais) osnovana je 1991. godine, a neki od najvažnijih aktivnosti ove lokalne sportske asocijacije tokom mnogo godina bila je organizacija i učešće u fudbalskim turnirima, a nedavno i planinsko bicikliranje i druge vrste sportskih aktivnosti unose novu dinamiku u organizaciji. Organizacija takođe veoma tesno saraduje sa lokalnom zajednicom u organizaciji festivala i proslava vezanih za ruralno područje gde je smeštena. Danas je "Associação Desportiva Cultural e Social de Carvalhais" mlada i dinamična organizacija sa sedištem na severu Portugala, ali sa pogledom uperenim ka Evropi i ostatku sveta.

Sproveli su mnogo Erasmus+ Sportskih projekata i imaju bogato iskustvo u ovoj oblasti. Trenutne aktivnosti imaju širok spektar, koji seže od planinarenja, preko košarke, fudbala, do eSports-a. Asocijacija takođe saraduje sa davalacima podrške u regionu koji im pružaju podršku u mnogim od njihovih sportskih projekata i aktivnosti. Nedavno su sproveli košarkaški projekat u svojoj asocijaciji pod nazivom "Equal opportunities through inclusive cooperation in basketball" (EPIC - Basketball), i to je bio ogroman uspeh. Asocijacija ima mali tim, ali sa veoma dobrim znanjem i iskustvom u mnogim različitim sportovima, jer većina ljudi koji rade sa asocijacijom su sportski profesionalci (nastavnici, treneri i sportski menadžeri).

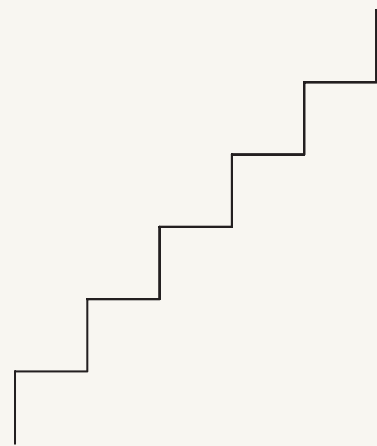
Kontakt / Društvene mreže

Website: <https://adcscarvalhais.pt>

Facebook: <https://www.facebook.com/adcscarvalhais2017>

Instagram: https://www.instagram.com/adcs_carvalhais

E-mail: adcscarvalhais2017@gmail.com

Sportska akademija "Young Lions" – Poljska

Sportska akademija "Young Lions" je klub za mlade košarkaše osnovan u avgustu 2012. godine s ciljem promocije i razvoja kulture odrastanja, učenja dece i mladih u duhu sporta, zasnovanog na principima fer pleja, zdravog takmičenja i timskog rada. Ključni, osnovni ciljevi njihove aktivnosti su:

- Povećanje fizičke aktivnosti lokalne zajednice.
- Razvoj navike fizičke aktivnosti među decom i mladima u lokalnim školama.
- Razvoj kompetencija dece putem sportskih aktivnosti.
- Promocija košarkaških događaja.

Trenutno razvijaju i treniraju 100+ dece u akademiji. Počinju saradnju sa lokalnim vrtićima s najmlađom decom nudeći program besplatnih aktivnosti za decu do 8 godina. "Osnovne" aktivnosti sportskog kluba organizovane su oko košarke i zvaničnih poljskih takmičenja za mlade u košarci – vode timove do U15 kategorije (deca od 9 do 15 godina). Sva deca su pod nadzorom trenera / košarkaških trenera koji ih obrazuju (ističući važnost učenja u školi) i razvijaju košarkaške veštine i aktivan i zdrav pristup životu. Klub je odlučan ponuditi i pružiti najviši kvalitet i potpuno profesionalnu uslugu mladima i njihovim porodicama. To je neprofitna organizacija vođena odborima direktora sastavljenim od volontera i ljubitelja košarke. Njihova "Lav" porodica čine igrači (sadašnji i bivši) i njihovi roditelji, zaposlenici kluba, volonteri i nekoliko pravnih lica sa gradom Gdanjskom i poljskim Ministarstvom sporta kao glavnim partnerima.

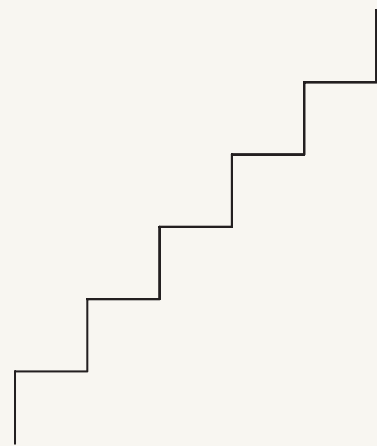
Kontakt / Društvene mreže

Website:<https://www.mlodelwy.pl/>

Facebook: @Szkola Koszykówki Młode Lwy Gdańsk

Instagram: @mlodelwy

E-mail: bartoszteleszko@mlodelwy.pl / mlodelwy@mlodelwy.pl

Amatersko sportsko udruženje DKB – Italija

Amatersko sportsko udruženje DKB (Darwin Knew Basketball) deluje na teritoriji Italije sa ciljem promovisanja košarke i basket 3x3. Grupa od 20 osoba mlađih od 35 godina se učvrstila tokom decenije s konkretnim ciljem promovisanja sporta na svakom nivou u njihovom području (u provinciji Pjačenca, regija Emilija-Romanja).

Događaji i inicijative koje organizuju su neprofitni, ali usmereni ka inkluziji, zabavi i promociji aktivnog i zdravog načina života među različitim starosnim grupama. A.S.D. DKB je tokom godina steklo važno iskustvo u organizaciji košarkaških turnira i događaja 3x3 (14 godina). Glavni događaj, DKB 3x3, nakon godina kontinuiranog rasta, sada je prepoznat od strane Italijanskog košarkaškog saveza kao jedan od 5 Master Streetball turnira u okviru 3x3 Italy ciklusa.

Pored streetball turnira, A.S.D. DKB organizuje paralelne događaje poput Stramlòn-a, rekreativnog sportskog događaja za sve udruženja i grupe prijatelja, uključujući i nečlanove u regionu, kako bi se sprečio sedentarni način života i podstakao aktivan stil života kroz zabavne i igrčke aktivnosti za decu i odrasle. DKB takođe organizuje i DKB Dunk Contest, najvažniji takmičarski događaj u zakucavanju u Italiji s internacionalnim gostima sa različitih kontinenata.

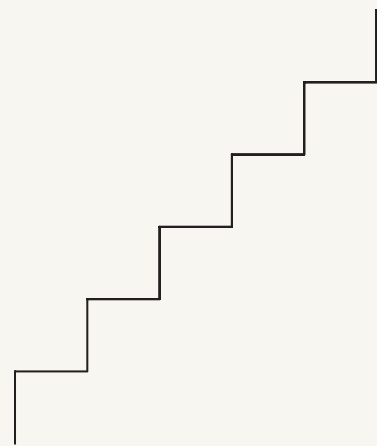
Kontakt / Društvene mreže

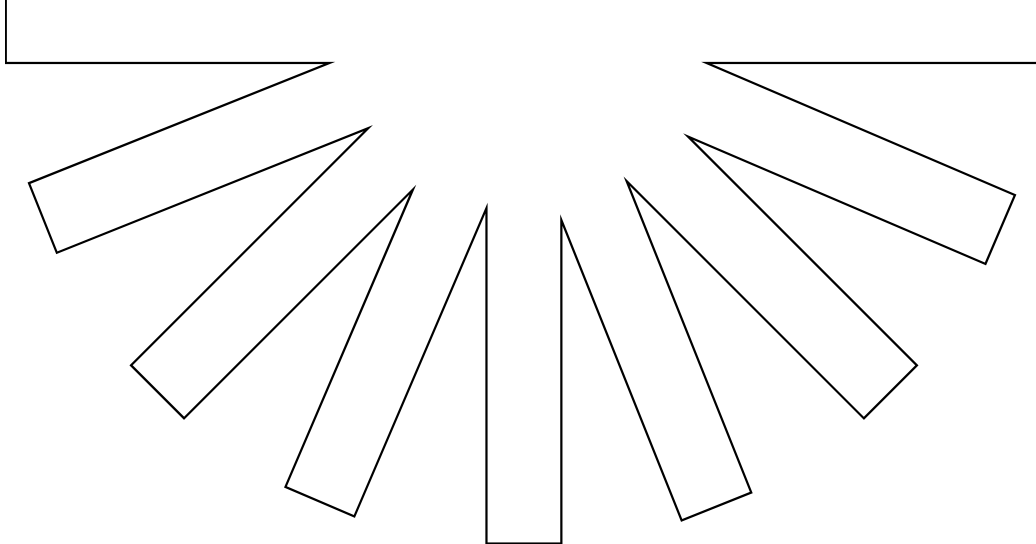
Website: www.dkb3x3.org

Facebook: DKB Darwin Knew Basketball

Instagram: @dkb3x3

E-mail: amministrazione@dkb3x3.org - angela.adamoli@virgilio.it

ANALIZA STANJA

Analiza stanja - Španija

Cilj ove analize situacije ženskih košarkaških trenera u Španiji jeste pružiti nam trenutni prikaz stvarnosti, pružiti nam realne brojke i pokazati nam stvarnu udaljenost koja još uvek postoji u odnosu na situaciju muških trenera.

KONTEKST

Sportske licence u Španiji. Kako bismo bolje razumeli situaciju, korist ćemo nekoliko grafikona koji će nam pomoći da razumemo trenutno stanje učestalosti figure ženskog trenera u Španiji. Počecemo opštim aspektima koji će nam omogućiti da saznamo trenutni kontekst i koji bi nam mogli dati smernice o tome gde treba ići kako bismo poboljšali trenutnu situaciju i njen uticaj na budućnost košarke.

Prvim grafikonom koji se nalazi ispod dobićemo predstavu o tome šta košarka predstavlja u broju federativnih licenci u poređenju sa ostalim federativnim sportovima u Španiji u 2022. godini. Španska federacija (FEB) vratila se na drugo mesto u rangiranju federativnih licenci tokom protekle godine, nakon što je pala na peto mesto 2021. zbog procvata sportskih aktivnosti na otvorenom. Prošle sezone, FEB je dostigla 377.108 licenci, što je 9,2% više nego 2021. godine.

Godišnja evolucija sportskih licenci u Španiji

Discipline	2018	2019	2020	2021	2022
Athletics	85.401,00	78.098,00	70.759,00	85.539,00	92.466,00
Car Races	26.314,00	26.180,00	16.392,00	21.585,00	23.553,00
Basketball	385.110,00	385.635,00	376.352,00	272.451,00	377.108,00
Handball	99.185,00	100.368,00	90.336,00	92.539,00	98.861,00
Hunt	317.065,00	335.474,00	334.635,00	337.326,00	333.845,00
Cycling	75.680,00	74.768,00	75.638,00	77.972,00	74.675,00
Football	1.063.090,00	1.095.604,00	1.074.567,00	907.223,00	1.137.651,00
Golf	270.996,00	269.743,00	271.609,00	284.776,00	293.378,00
Horse Riding	50.781,00	52.405,00	61.976,00	72.987,00	68.770,00
Hockey	16.209,00	16.411,00	16.270,00	15.081,00	16.761,00
Judo	105.206,00	108.145,00	97.092,00	61.089,00	98.791,00
Karate	72.910,00	75.406,00	66.201,00	56.016,00	75.100,00
Mountain & Climbing	233.161,00	248.406,00	248.983,00	273.549,00	289.605,00
Swimming	67.918,00	69.483,00	67.399,00	65.454,00	66.775,00
<u>Pádel</u>	72.266,00	75.818,00	75.548,00	96.543,00	96.561,00
Skating	64.789,00	65.820,00	65.130,00	66.123,00	71.198,00
Rugby	35.682,00	37.782,00	37.750,00	32.333,00	38.461,00
Tennis	78.100,00	71.091,00	70.151,00	80.318,00	83.521,00
Volleyball	84.645,00	85.847,00	91.222,00	79.108,00	95.438,00

IU 2021. godini, usled povećane potražnje za sportskim aktivnostima na otvorenom zbog pandemije, Kraljevska španska federacija golfa i Španska federacija planinarenja i penjanja su premašile Špansku košarkašku federaciju po broju članova. Iako se FEB nije oporavila na nivo pre pandemije, blizu je broja federativnih licenci iz 2019. i prethodnih godina, smeštajući broj federata između 2018. i 2020. godine iznad 375.000 licenci tokom tri sezone.

Fudbal je nastavio da bude kralj sportova, još jednom premašujući milion federativnih licenci u 2022. godini. Najigraniji sport u Španiji zabeležio je porast od 27,7% između prošle sezone i prethodne, podižući broj licenci na 1,1 milion. Od 4,10 miliona federativnih licenci u 2022. godini, 75,70% (2,93 miliona) su muškarci, dok je preostalih 24,20% (998.085) pripadalo ženama. Nikada u sportskoj istoriji Španije žene nisu bile tako blizu milionu federativnih licenci.

Košarkaški klubovi u Španiji. Nakon što smo stekli globalni pogled na sport u Španiji i saznali poziciju koju košarka zauzima, sada ćemo se fokusirati samo na naš sport. Drugi grafikoni koji ćemo videti detaljno prikazuju broj klubova u svakoj autonomnoj zajednici. Španija ima 19 regionalnih federacija koje su odgovorne za sve što se tiče košarke u smislu takmičenja, licenci i promocije na svakom teritoriji.

Primećujemo da košarka ima značajno prisustvo širom teritorije zahvaljujući asocijativnoj mreži klubova koji dosežu sve delove Španije. Ukupno 2.616 klubova raspoređenih širom zemlje.

Broj klubova po regionu

Region	Nº Clubs
Castilla y León	446
Cataluña	424
Comunidad Valenciana	325
Andalucía	235
País Vasco	198
Aragón	186
Comunidad de Madrid	166
Galicia	104
Castilla La Mancha	90
Canarias	87
Asturias	73
Islas Baleares	67
Región de Murcia	47
Extremadura	46
Cantabria	38
La Rioja	38
Navarra	34
Melilla	7
Ceuta	5

Košarkaške licence u Španiji. Što se tiče broja licenci, u sledećem grafikonu nalazimo rangiranje 5 autonomnih zajednica sa najvećim brojem košarkaških licenci (Ženske i Muške). Među prvih 5 autonomnih zajednica dostižu 69% ukupnog broja licenci na nacionalnom teritoriju.

Broj licenci po regionu

Region	2022
Madrid	79.455
Cataluña	74.947
Comunidad Valenciana	41.470
País Vasco	34.748
Andalucía	29.340
Resto	117.148

Sledeći grafikon pruža nam veoma važne podatke. Ova statistika prikazuje broj sportskih licenci koje je Španska košarkaška federacija izdala u 2018. i 2022. godini, po polu. U oba slučaja, kako kod muškaraca tako i kod žena, broj licenci doživeo je kontinuirani pad u dve godine pogođene pandemijom.

Broj licenci po polu

Gender	2018	2019	2020	2021	2022
Men	247.106	252.708	245.813	173.968	246.464
Women	138.004	132.927	130.539	98.483	130.644
Total	385.110	385.635	376.352	272.451	377.108

Nedostatak vidljivosti i uzora. Nakon što smo saznali koliki je obim klubova, sportskih licenci i koliko od njih pripada ženama, prikazaćemo u nastavku dva grafikona koja nam mogu pomoći da shvatimo zašto je broj ženskih trenera još uvek veoma nizak i daleko ispod broja muških trenera. U ovim slučajevima videćemo da nedostatak vidljivosti i neiskorišćavanje prilika za stvaranje uzora koji bi podstakli i inspirisali mlade košarkašice, mogu biti neki od razloga za trenutni broj ženskih trenera.

Prvi grafikon od ova dva predstavlja rangiranje košarkaških utakmica koje su postigle najvišu televizijsku publiku u Španiji do 2019. godine. Finale Svetskog prvenstva u košarci 2019. u Kini, odigrano između timova Španije i Argentine, ostvarilo je prosečno 6.168.000 gledalaca, što je otprilike 20.000 više nego što je postignuto na finalu Eurobasketa 2015, gde su se Španija i Litvanija takmičile.

Najgledanije košarkaške utakmice

Game	Year	Competition	Viewers	Screen Share
Spain vs Argentina	2019	World Cup in China	6.168.000	46,5 %
Spain vs Lithuania	2015	<u>Eurobasket</u>	6.148.000	44,5 %
Spain vs USA	2012	Olympic Games in London	5.400.000	44,9 %
Spain vs USA	2008	Olympic Games in Beijing	2.627.000	68,8 %

Ako se vratimo u 2008. godinu, godinu četvrte najgledanije košarkaške utakmice prema španskim gledaocima, rekord španske ženske košarkaške reprezentacije bio je period velikog sportskog uspeha:

- Eurobasket 2009 (Latvija): Bronza
- Svetsko prvenstvo 2010 (Češka Republika): Bronza
- Eurobasket 2013 (Francuska): Zlato
- Svetsko prvenstvo 2014 (Turska): Srebro
- Eurobasket 2015 (Mađarska): Bronza
- Olimpijske igre 2016 (Brazil): Srebro
- Eurobasket 2017 (Češka Republika): Zlato
- Svetsko prvenstvo 2018 (Španija): Bronza
- Eurobasket 2019 (Srbija): Zlato

Dakle, ženska košarka, i pored postizanja velikih sportskih uspeha na nedavnim međunarodnim takmičenjima, dobila je medijsku pažnju koja je bila znatno manja od one koju je postigla muška nacionalna ekipa.

Španske košarkašice u WNBA. U sledećem grafikonu videćemo listu španskih košarkašica koje su se takmičile u najboljoj ligi na svetu, WNBA. Ovaj grafikon detaljno prikazuje broj odigranih sezona u američkoj ligi. U trećoj koloni grafikona vidimo trenutni rad igračica koje su igrale u WNBA. Samo troje od njih ostalo je povezano sa košarkom u trenerskim zadacima. Najpoznatija ili ona koja je imala najveću vidljivost bila je Anna Montaňana, trenerka koja je provela nekoliko sezona kao asistent u timu ACB lige. Šteta je što nije bilo više ovih poznatih igračica koje su se posvetile trenerskom poslu nakon profesionalne košarkaške karijere.

Španske košarkašice koje su igrale u WNBA

Player	Nº of Seasons	Current Job
Sancho Lyttle	15	Businesswoman
Astou Ndour	6	Player
Amaya Valdemoro	3	TV Commentator
Anna Cruz	3	Player
Marta Xargay	2	Unknown
Núria Martínez	2	Women's CBS Barça Coaching staff
Leticia Romero	1	Player
Anna Montañana	1	Professional Coach
Elisa Aguilar	1	FEB President
Begoña García	1	Businesswoman
Marina Ferragut	1	Businesswoman
Betty Cebrián	1	FIBA European Development Projects
Isa Sánchez	1	Women's National Team Coaching staff
Maite Cazorla	1	Player
Marta Fernández	1	TV Commentator
Raquel Carrera	1	Player
Aina Ayuso	1	Player

SITUACIJA ŽENSKIH PROFESIONALNIH/POLU-PROFESIONALNIH TRENERA 2022/2023

Pregledaćemo sve profesionalne i polu-profesionalne kategorije koje postoje u Španiji. Želimo analizirati prisustvo košarkaških trenera u tri nacionalne lige koje organizuje Španska košarkaška federacija: Liga Femenina Endesa, Liga Femenina Challenge i Liga Femenina 2. Izvor: Federación Española de Baloncesto.

Upoređivanje prisustva između muških i ženskih trenera je obeshrabrujuće i ističe veliku nejednakost koja postoji:

Ukupno FEB liga

Total Teams	60
Female Coaches	9
Male Coaches	51
% Female Coaches	15 %

LIGA FEMENINA ENDESA

	Club	Coach
1	Barça CBS	Male Coach
2	<u>Cadi La Seu</u>	Male Coach
3	<u>Casademont Zaragoza</u>	Male Coach
4	<u>Durán Maquinaria Ensino</u>	Male Coach
5	<u>Embutidos Pajariel Bembibre PDM</u>	Male Coach
6	<u>Hozono Global Jairis</u>	Male Coach
7	IDK Euskotren	ARANZAZU MUGURUZA DOMÍNGUEZ
8	<u>Innova-TSN Leganés</u>	Male Coach
9	Kutxabank Araski	MADELEN URIETA GUTIERREZ
10	Lointek Gernika Bizkaia	ANNA MONTAÑANA GIMENO
11	<u>Movistar Estudiantes</u>	Male Coach
12	<u>Perfumerías Avenida</u>	Male Coach
13	Spar Girona	LAURA ANTOJA
14	<u>Spar Gran Canaria</u>	Male Coach
15	Tenerife	Male Coach
16	Valencia BC	Male Coach

Ukupno Liga Femenina Endesa

Female Coaches	4
Male Coaches	12
% Female Coaches	25 %

LIGA FEMENINA CHALLENGE

	Club	Coach
1	<u>Al-Qázeres Extremadura</u>	Male Coach
2	Baxi Ferrol	Male Coach
3	CAB Estepona	Male Coach
4	Celta Zorka Recalvi	CRISTINA CANTERO OSTOS
5	<u>Joventut Badalona</u>	Male Coach
6	<u>Domusa Teknik ISB</u>	Male Coach
7	La Cordá de Paterna NB	GLORIA ESTOPA CALVET
8	Lima-Horta Barcelona	Male Coach
9	Melilla Sport	Male Coach
10	Milar Córdoba Baloncesto	MIREIA CAPDEVILA
11	<u>Oses Construcción Ardoi</u>	Male Coach
12	Picken Claret	Male Coach
13	<u>Recoletas Zamora</u>	Male Coach
14	Real Canoe	Male Coach
15	<u>Vantage Towers Alconbendas</u>	Male Coach
16	<u>Vega Lagunera Tenerife</u>	Male Coach

Ukupno Liga Femenina Challenge

Female Coaches	3
Male Coaches	13
% Female Coaches	18,7 %

LIGA FEMENINA 2

	Club	Coach
1	<u>Advisoria Boet Mataró</u>	Male Coach
2	<u>Anagón - El Olivar</u>	Male Coach
3	<u>Aranguren Multibasket</u>	Male Coach
4	<u>Mallorca Sant Josep</u>	Male Coach
5	<u>BF León</u>	Male Coach
6	<u>Basket Almeda</u>	Male Coach
7	<u>Bosonit Unibasket</u>	Male Coach
8	CB Axil	MAITE MÉNDEZ FERNÁNDEZ
9	<u>CB Aridane</u>	Male Coach
10	<u>Elite Sport CB Lleida</u>	Male Coach
11	<u>NBF Castelló</u>	Male Coach
12	<u>Baloncesto Sevilla Femenino</u>	Male Coach
13	<u>GEIEG</u>	Male Coach
14	<u>HGB Ausarta Barakaldo</u>	Male Coach
15	<u>Hierro Díaz Miralvalle</u>	Male Coach
16	<u>UE Mataró</u>	Male Coach
17	<u>Costa de Almería</u>	Male Coach
18	<u>CB Grup Barna</u>	Male Coach
19	<u>Magec Tías</u>	Male Coach
20	<u>Mariscos Antón Cortegada</u>	Male Coach
21	<u>Maristas Coruña</u>	Male Coach
22	CBF Cerdanvola	PILI BILBAO
23	<u>Raca Granada</u>	Male Coach
24	<u>Segle XXI</u>	Male Coach
25	<u>Femení Sant Adrià</u>	Male Coach
26	<u>Tirso Incentro</u>	Male Coach
27	<u>Unicaja Mijas</u>	Male Coach
28	<u>Unilever Viladecans BF</u>	Male Coach

Ukupno Liga Femenina 2

Female Coaches	2
Male Coaches	26
% Female Coaches	7,1 %

PRISUSTVO ŽENSKIH TRENERA U REGIONALNOM ŠPANSKOM PRVENSTVU 2023

Nakon toga, analiziraćemo prisustvo ženskih košarkaških trenera u regionalnim španskim prvenstvima. Pregledaćemo 19 timova koji su predstavljali sve španske regione u kategorijama U12, U14 i U16, kako kod devojčica tako i kod dečaka.

Počinjemo sa španskim U12 prvenstvom koje je održano od 1. do 5. aprila ove godine u Tarragoni.

U12

	Region	U12 Girls Competition - Coaches	U12 Boys Competition - Coaches
1	Andalucía	Male Coach + 2 females AC	Male Coach
2	Aragón	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
3	Cantabria	ALBA PUENTE LEÓN	Male Coach + 1 female AC
4	Navarra	Male Coach	Male Coach
5	Cataluña	LAURA TIERNO MARTÍ + 2 females AC	Male Coach
6	C. La Mancha	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
7	Murcia	VERÓNICA ALCARAZ FERRER	Male Coach
8	C. Valenciana	BELÉN GÓMEZ GIMENO + 1 female AC	Male Coach
9	Islas Canarias	Male Coach	Male Coach
10	Ceuta	Male Coach	Male Coach
11	Madrid	PAULA DOMÍNGUEZ ALONSO + 1 female AC	Male Coach
12	La Rioja	Male Coach	Male Coach
13	Asturias	SEILA INES LABRA GARCÍA + 1 female AC	Male Coach
14	Extremadura	BEATRIZ ASPRELLA CHACÓN	Male Coach
15	Melilla	MÓNICA RODRÍGUEZ GARCÍA + 2 females AC	TRINIDAD BOTELLO LOZANO+ 1 female AC
16	País Vasco	Male Coach	Male Coach + 1 female AC
17	Islas Baleares	MARINA ALEMANY PÉREZ + 1 female AC	Male Coach + 1 female AC
18	C. Y León	CARLA IURKO VALETA + 1 female AC	Male Coach
19	Galicia	Male Coach + 1 female AC	Male Coach

Female Head Coaches	10/19
Female Assistant Coaches	14/38
% Female Head Coaches	52,6 %
% Female Assistant Coaches	38,8 %

Female Head Coaches	1/19
Female Assistant Coaches	4/38
% Female Head Coaches	5,2 %
% Female Assistant Coaches	10,5 %

Nastavljamo sa španskim U14 prvenstvom koje je održano od 3. do 7. januara ove godine u Huelvi.

U14

	Region	U14 Girls Competition - Coaches	U14 Boys Competition - Coaches
1	Andalucía	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
2	Aragón	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
3	Cantabria	EVA BRAVO MIGUEL + 2 female AC	Male Coach
4	Navarra	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
5	Cataluña	LAURA DÍAZ BAYÓN+ 1 female AC	Male Coach + 1 female AC
6	C. La Mancha	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
7	Murcia	CRISTINA CAMPOY. MARTÍNEZ	LAURA FERNÁNDEZ CORBALÁN
8	C. Valenciana	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
9	Islas Canarias	VANESA PÉREZ HARRER	Male Coach
10	Ceuta	Male Coach	Male Coach
11	Madrid	Male Coach	Male Coach
12	La Rioja	Male Coach	Male Coach
13	Asturias	Male Coach	Male Coach
14	Extremadura	Male Coach	Male Coach
15	Melilla	TRINIDAD BOTELLO LOZANO + 1 female AC	Male Coach
16	País Vasco	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
17	Islas Baleares	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
18	C. Y León	Male Coach	Male Coach
19	Galicia	Male Coach	Male Coach

Female Head Coaches	5/19
Female Assistant Coaches	11/38
% Female Head Coaches	26,3 %
% Female Assistant Coaches	28,9 %

Female Head Coaches	1/19
Female Assistant Coaches	1/38
% Female Head Coaches	5,2 %
% Female Assistant Coaches	2,6 %

Nastavljamo sa španskim U16 prvenstvom koje je održano od 3. do 7. januara ove godine u Huelvi.

U16

	Region	U16 Girls Competition - Coaches	U16 Boys Competition - Coaches
1	Andalucía	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
2	Aragón	Male Coach	Male Coach
3	Cantabria	ESTELA FERNÁNDEZ ARGÜELLO	Male Coach
4	Navarra	Male Coach	Male Coach
5	Cataluña	ALBA BONET BUQUERA + 1 female AC	Male Coach + 1 female AC
6	C. La Mancha	ANA BELÉN SÁNCHEZ GIL + 1 female AC	Male Coach
7	Murcia	Male Coach	Male Coach
8	C. Valenciana	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
9	Islas Canarias	Male Coach	Male Coach
10	Ceuta	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
11	Madrid	OLGA GONZÁLEZ GRANDE + 1 female AC	Male Coach
12	La Rioja	Male Coach	Male Coach
13	Asturias	Male Coach	Male Coach
14	Extremadura	Male Coach	Male Coach
15	Melilla	ESTELLA ALEMÁN CASTILLO	Male Coach + 1 female AC
16	País Vasco	Male Coach + 1 female AC	Male Coach
17	Islas Baleares	VERÓNICA ÁVILA FERNÁNDEZ+ 1 female AC	Male Coach
18	C. Y León	Male Coach	Male Coach
19	Galicia	NACARY ROJAS	Male Coach

Female Head Coaches	7/19
Female Assistant Coaches	8/38
% Female Head Coaches	36,8 %
% Female Assistant Coaches	21 %

Female Head Coaches	0/19
Female Assistant Coaches	2/38
% Female Head Coaches	0 %
% Female Assistant Coaches	5,2 %

Izvor: Federación Española de Baloncesto. Competition guide.

OPTIMISTIČNA BUDUĆNOST?

Ženska košarka još uvek ima mnogo prostora za poboljšanje. Ne zbog nedostatka kvaliteta, talenta ili uživanja, već zbog nedostatka profesionalizma, koji dolazi, ali nije dovoljan.

Španija je odigrala svoju prvu međunarodnu utakmicu u ženskoj košarci 16. juna 1963. Drugim rečima, pre 60 godina. Iako je košarka stigla u Španiju istovremeno za muškarce i žene, žene su morale čekati na svoj debi. Španski ženski košarkaški tim odigrao je svoju prvu utakmicu, prijateljski susret protiv Švajcarske, 28 godina nakon što je muški tim to učinio.

Španska ženska košarka sve više napreduje, ima više vidljivosti, zahvaljujući velikim klubovima koji je podržavaju, poput Valencia Basket, Zaragoze ili Estudiantesa, i koji služe kao uzor drugim klubovima koji čak nisu ni razmatrali formiranje ženskog tima.

Prošlo leto bilo je sjajno za špansku košarku, u svim kategorijama, muškim i ženskim, od U14 do seniorskih, osvojene su medalje i osvojena su priznanja na velikim takmičenjima, što nagoni federacije i klubove da se klade na ovaj sport.

Što se tiče povećanja broja ženskih košarkaških trenera, čini se da su dinamike pozitivne, sve više nalazimo mlade ženske trenere koji počinju i, što je još važnije, obrazuju se. Ovo pokazuju podaci sa kurseva obuke za košarkaške trenere poslednje 2 godine.

Izvor: Consejo Superior de Deportes

Kursevi obuke trenera

Gender	2019	2020
Men	1605	1949
Women	570	682
Total	2175	2631

Broj muških trenera koji se obučavaju još uvek je veći od broja ženskih trenera, kao što smo već videli, vidljivost muške košarke još uvek je mnogo veća od vidljivosti ženske. Pozitivan deo je da se povećava broj žena koje počinju kurseve za trenere, kako pokazuje povećanje od 16,4% koje se dogodilo između 2019. i 2020. godine.

Katalonska košarkaška federacija, najviši organ u Kataloniji koji reguliše košarku u regionu, sprovodi nekoliko inicijativa koje imaju za cilj promociju i poboljšanje uslova za žensku košarku.

Prva inicijativa koja je pokrenuta bila je program #DemanaCanvi koji je razvila Komisija za žensku košarku FCBQ. #DemanaCanvi je kampanja koja ima za cilj podizanje svesti o potrebi za promenama u ženskom sportu i posebno u košarci, sa ciljem da dopre do različitih aktera uključenih u svet košarke.

Katalonska košarkaška federacija takođe učestvuje u Erasmus + Sport projektu sa sličnim ciljem:

Erasmus PROMISE

Projekat "PROMISE - Step forward for women in basketball" odgovara pozivu Erasmus+ Sport 2021-2027 i deo je programa Erasmus+, inicijative koja ima za cilj podršku održivom rastu, društvenoj koheziji, kvalitetnom zapošljavanju. Takođe, cilj je podstaći inovacije i ojačati evropski identitet kroz celoživotno učenje i obrazovanje, profesionalni i lični razvoj ljudi u oblasti obrazovanja, obuke, mladih i sporta kako unutar tako i van Evrope.

Ciljevi programa:

- Promovisati uključivanje i učešće devojčica i žena u košarci na svim nivoima odgovornosti.
- Podići svest o rodnoj ravnopravnosti.
- Osnovati ženski kolektiv putem aktivnosti, obuke, sastanaka, kampova za sportistkinje, trenere, sudijske kolektive, direktive i osoblje federacija.

Ovaj program, vođen od strane FCBBQ, ima saradnju i učešće sledećih partnera:

Ramon Llull Univerzitet (Katalonija)

Bugarska košarkaška federacija

Košarkaška federacija regiona Nouvell-Aquitaine (Francuska)

Košarkaška federacija Irske

Košarkaška federacija Kosovo

Portugalska Košarkaška federacija

Program takođe podržavaju Španska košarkaška federacija (FEB) i Međunarodna košarkaška federacija (FIBA).

ANALIZA STANJA – SRBIJA

Ženska sportska scena u Srbiji već neko vreme postiže izvanredne rezultate na međunarodnom nivou. Ovi uspesi rezultat su izuzetnog talenta, karaktera, posvećenosti, upornosti i radne etike žena u Srbiji. Uprkos tome, neosporno je da se muški i ženski sportovi tretiraju različito. Istorijski gledano, opravdanje za veća ulaganja u muške sportove bilo je veće javno interesovanje. Disparitet je više nego očigledan, ali ako se trenutna situacija objektivno posmatra, može poslužiti kao dodatna motivacija za svakoga ko želi da napravi promenu ili da bar smanji postojeće razliku. Motivacija se može pronaći u činjenici da su žene koje su se takmičile na Olimpijskim igrama tokom poslednjih 30 godina donele skoro isti broj medalja za Srbiju kao i muškarci. Od 15 medalja osvojenih u Pekingu, Londonu i Rijuu, šest su doneli ženski sportisti (zlato Milice Mandić, srebro Ivane Maksimović i Tijane Bogdanović, bronza Ivane Španović i ženski košarkaški tim). Od devet medalja u Atlanti, Sidneju i Atini, četiri su osvojile žene (zlato i bronza Aleksandre Ivošev, i dva srebra Jasne Šekarić). U Seulu i Barseloni, 6 od 15 medalja osvojile su žene (zlato, srebro i bronza Jasne Šekarić, srebro ženskog košarkaškog tima, i bronza Aranke Binder i para Fazlić-Perkućin). Celokupno društvo ima interes u napretku, vrednovanju marljivih, sposobnih i talentovanih pojedinaca. Trenutno su u toku naponi da se smanji diskriminacija na osnovu pola u napredovanju karijere sportista i sportistkinja. Iako postizanje profesionalne i stručne jednakosti između muškaraca i žena možda još uvek izgleda kao daleki cilj, raste uverenje da je to dostižno. Međutim, ekonomska nejednakost između polova i dalje opstaje, čineći žene podložnijim ekonomskoj nesigurnosti i njenim posledicama u poređenju s muškarcima. Naglašavanje jednakih plata, identičnih uslova rada i istog društvenog statusa za isti posao ostaje ključno za napredak ka potpunoj rodnoj ravnopravnosti u savremenom sportu i drugim društvenim oblastima. Trenutne inicijative rade na rešavanju ovih problema, ali su potrebni dalji naponi od svih uključenih strana kako bi se osiguralo da žene dobijaju fer tretman i prilike kako u profesionalnim tako i u ekonomskim sferama. Analiza prihoda sportskih klubova ukazuje na finansijski disbalans između muških i ženskih klubova. Prema podacima Agencije za privredne registre (APR), prihodi svih ženskih košarkaških, odbojkaških i rukometnih klubova u Srbiji 2019. godine iznosili su skoro koliko i ugovor jednog od najplaćenijih košarkaša Crvene zvezde, a to je samo 5.430.000 evra za 68 klubova.

Jedan pozitivan primera u praksi je Institut za ženski sport, osnovan od strane trenera ženske košarkaške reprezentacije, Marine Maljković. Prema Jeleni Pavićević iz Instituta, uz finansijsku podršku ministarstva, ova organizacija već tri godine sprovodi besplatne sportske škole za devojčice osnovnoškolskog uzrasta, obuhvatajući 14 sportova na više od 20 lokacija širom Srbije. Pavićević je istakla da je tokom prošle godine (2022.) 3.000 devojčica bilo deo njihovog programa, što vide kao svoj najveći uspeh. Prema istraživanju Instituta iz 2021. godine, 65% devojčica počelo je da se bavi sportom zahvaljujući ovim školama.

Srbija je doživela značajan uspeh u ženskoj košarci, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Ženska nacionalna ekipa postigla je hvale vredne rezultate, stekavši priznanje za svoje veštine i konkurentnost. Klubovi ženske košarke doprinose razvoju sporta na osnovnom nivou, negujući mlade talente. Međutim, puni potencijal ženske košarke može se suočiti s izazovima u pogledu resursa, vidljivosti i prilika. Postoje primeri uspešnih ženskih košarkaških trenera u Srbiji, poput Marine Maljković, koje su dale značajan doprinos sportu, ali je to nažalost retkost. Ona je trener ženske reprezentacije Srbije od 2011. godine i do danas je uspela da Srbiji donese bronzanu medalju na Olimpijadi 2016. godine u Riju de Žaneiru, kao i jednu bronzanu medalju na Evrobasketu za žene 2019. godine i dve zlatne medalje na Evrobasketu za žene 2021. godine.

Neki od problema i izazova u postizanju jednakosti mogu se pronaći u nedostatku žena u ključnim organima odlučivanja. Nažalost, Udruženje košarkaških trenera Srbije suočava se s rodnom nejednakošću u svom upravnom odboru, gde trenutno nema ženskih članova na pozicijama. Štaviše, unutar Nacionalne federacije košarke u Srbiji, od 13 članova, samo su tri žene. Ova rodna nejednakost u vođenju nacionalne federacije izaziva zabrinutost u vezi sa jednakim učešćem žena na ključnim pozicijama unutar strukture koja upravlja košarkaškom federacijom, što se može reći i za odsustvo žena među registrovanim delegatima za Skupštinu, ukazujući na nedostatak ženskog učešća i zastupljenosti u procesima donošenja odluka i diskusijama na najvišem nivou. Nažalost, informacije i statistički podaci o broju registrovanih ženskih trenera ne postoje ili nisu javno dostupni, pa je teško odrediti udeo registrovanih ženskih trenera u nacionalnim registrima i teško je pratiti promene i napredak u košarci i sportu uopšte.

Zastupljenost žena u košarci u srpskim medijima ključna je tačka za promovisanje rodne ravnopravnosti u sportu. Međutim, postignuća ženskog sporta manje su vidljiva na televiziji, u štampanim medijima i na veb sajtovima u poređenju s vestima vezanim za muške sportiste. Zastupljenost ženskih sportista u medijima često se fokusira na fizičke atribute, a kada žene preuzimaju trenerske uloge, suočavaju se s izazovima u pretežno muškom okruženju. Uprkos povećanju učešća i uspeha žena u sportu, još uvek postoji očigledna androcentrična percepcija u sportskom svetu, koju odražavaju i održavaju konzervativni diskursi. Mediji igraju značajnu ulogu u konstruisanju i održavanju ovih verovanja, često pojednostavljajući kompleksne narative i jačajući tradicionalne rodne uloge u sportu. Nažalost, trenutna situacija ukazuje na to da je izveštavanje o ženama u sportu selektivno, uglavnom ističući izuzetne uspehe i zanemarujući pružanje sveobuhvatnih informacija o ženama u sportu. Potrebni su naponi kako bi se adresirali ovi stereotipi, podstakla jednaka medijska zastupljenost i podržale žene u sportu na svim nivoima.

ANALIZA STANJA – PORTUGAL

Broj registrovanih ženskih košarkaških trenera u Portugalu u 2021. godini bio je 467 od 2171 registrovanih trenera u Portugalskoj košarkaškoj federaciji. To znači da je 21,5% košarkaških trenera u Portugalu ženskog pola.

U celokupnom sportskom sistemu Portugala, broj ženskih trenera u 2021. godini predstavlja samo 15% ukupnog broja legalno registrovanih trenera u svim savezima.

ANALIZA STANJA – POLJSKA

Analiza broja žena koje obavljaju ulogu trenera u košarci u Poljskoj ukazuje na ograničenu zastupljenost ženskog pola u ovoj ulozi. Bez obzira na društveni napredak i rodnu ravnopravnost, žene čine manjinu među košarkaškim trenerima u zemlji, kako je prikazano u priloženim informacijama iz Poljskog košarkaškog saveza. Ograničen broj žena na trenerskim pozicijama može proizaći iz različitih faktora, kao što su tradicionalni rodni stereotipi, nedostatak uzora i podrške ženama u ovoj oblasti, kao i potencijalne strukturalne prepreke.

Važno je napomenuti da nizak procenat ženskih košarkaških trenera može uticati na razvoj sportskih talenata među devojkama i otežati uspostavljanje inspirativnih uzora za mlade ljubitelje košarke. Da bi se povećala zastupljenost žena na trenerskim pozicijama, možda će biti potrebno sprovesti mere koje podržavaju razvoj žena u trenerskom okruženju, kao što su obrazovni programi, mentorski rad, ili kampanje koje promovišu rodnu ravnopravnost u sportu.

Sportske organizacije, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou, prepoznaju potrebu za poboljšanjem ravnopravnosti između polova na trenerskim pozicijama. Stoga se sprovode različite inicijative, uključujući obrazovne programe, mentorski rad i kampanje koje promovišu rodnu ravnopravnost u sportu, kako bi se podstaklo više žena da se uključe u trenerski aspekt košarke.

U nastavku možete pronaći tabelu koju je pripremila gospođa Barbara Milewska, asistent Upravnog odbora Poljskog košarkaškog saveza, koja prikazuje broj muških i ženskih igrača, kao i broj muških i ženskih trenera registrovanih kod Poljskog košarkaškog saveza.

Specification		Numbers of people			
		together	female	male	
Coaches	1	1063	162	901	
Players	All (7-12)	6	16776	5822	10954
	seniors	7	3165	610	2555
	Juniors u18	8	1193	346	847
	junior	9	2088	701	1387
	cadets	10	4068	1591	2477
	youth	11	4420	1844	2576
	kids	12	1842	730	1112

Tabela jasno ilustruje značajan disparitet u ovom aspektu. Samo 162 žene, što čini tek 15% košarkaških trenera u Poljskoj. Među igračima takođe dominiraju muškarci, sa raspodelom od 17% prema 83% u ovoj oblasti.

Iz gore navedene tabele može se zaključiti da je broj ženskih košarkaških trenera direktno povezan sa brojem aktivnih ženskih igrača u ovoj disciplini. Postoji mogućnost da nizak broj ženskih trenera odražava ograničen broj žena koje igraju košarku na različitim nivoima takmičenja. Kako interesovanje i učešće žena u košarci rastu, može se očekivati da će se povećati i broj žena uključenih u razvoj talenata kao trenera.

Ovaj trend može proizaći iz različitih faktora, kao što su evolucija tradicionalnih rodnih uloga u sportu, gde žene sve više postaju aktivni učesnici u košarci. Povećana prisutnost žena među igračima može, s druge strane, podstaći interes žena za trenerski aspekt ove oblasti, dovodeći do ravnopravnosti i među košarkaškim trenerima na duže staze. Podrška razvoju žena u košarci, kako kao igrača tako i kao trenera, može doprineti uspostavljanju uravnoteženijeg sportskog okruženja, gde svako, bez obzira na pol, ima priliku da sledi svoje strasti i talente.

ANALIZA STANJA - ITALIJA

U Italiji, broj ženskih trenera u odnosu na muške je zabrinjavajuć. Postoje 6 nivoa trenerske sertifikacije:

1. Student trener
2. Osnovni trener
3. Trener omladinske kategorije
4. Trener
5. Nacionalni trener
6. Odlikovani trener

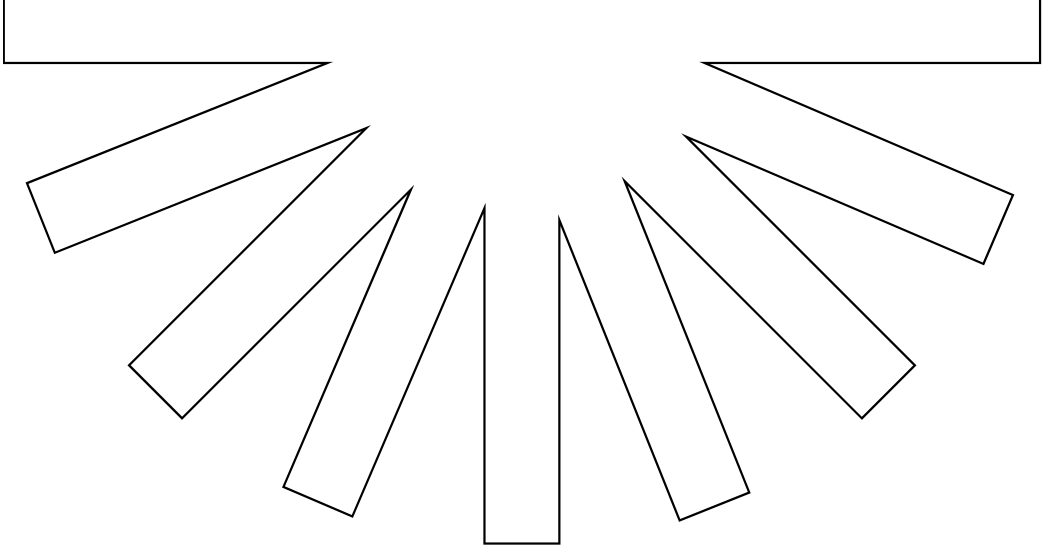
Peti nivo vam daje mogućnost da trenirate sve timove u svim divizijama i sve nacionalne timove. Postoji oko 10 hiljada registrovanih trenera u Italiji, ali samo 8% su žene, od kojih je 3% nacionalnih trenera. U 13 ekipa Serije A postoji jedna žena na poziciji glavnog trenera i šest pomoćnih trenera. U 28 ekipa Serije A2 postoji jedna žena na poziciji glavnog trenera i šest pomoćnih trenera. Predsednici klubova ne veruju ženskim trenerima. Muškarci ne veruju ženskim trenerima.

Federacija pokušava nešto da preduzme, nešto slično "roze kvotama". U svakom ženskom nacionalnom timu postoji žena, ali samo kao drugi asistent. Nema žene kao glavnog trenera ni u jednom nacionalnom timu. Nema žene u osoblju nijednog muškog nacionalnog tima. Samo je jednom žena, Angela Adamoli, bila glavni trener seniorskog nacionalnog tima. Tokom 7 godina vodila je italijanski 3x3 tim. 2018. godine, njen tim osvojio je Svetsko prvenstvo u Manili. To je jedina zlatna medalja u istoriji Italijanskog košarkaškog saveza. Ipak, ovo nije dovoljno da osnaži ženske trenerke.

Početak 2023. godine, Italijanski savez (FIP) zajedno sa Nacionalnim komitetom trenera (CNA) započeo je projekt angažovanja ženskih trenera pod nazivom "Oslobodi se". 13 žena, bivših igračica ili trenera, prošlo je kroz 12 online sesija (32 sata) i 3 uživo održane sesije (36 sati). Četvorica muških tutora i supervizorka ženskog pola bili su deo tima. Ovaj projekat je započet u martu 2023. godine i završen u junu 2023. godine. Na kraju projekta, tri najbolje trenerke bile su pozvane na kamp za mlade nacionalne timove. Poželjno je da postoji kontinuitet ovog projekta, sa poboljšanjima.

Ova fotografija predstavlja samo kap u okeanu.

SESIJE

Društveni kontekst za ženske košarkaške trenerke

I. Uvod

A. Značaj razumevanja društvenog konteksta za ženske trenere u sportu.

Razumevanje društvenog konteksta za ženske trenere u sportu ključno je za promociju rodne ravnopravnosti, rušenje stereotipa, stvaranje inkluzivnih okruženja, osnaživanje ženskih sportistkinja i trenera, suočavanje s ranim napuštanjem sporta, unapređivanje komunikacionih i liderskih veština, promovisanje različitosti i zastupljenosti, kao i podršku ličnom i profesionalnom razvoju. To omogućava ženskim trenerima da se nose sa jedinstvenim izazovima s kojima se mogu suočiti i doprinesu pozitivnim promenama u sportskom sektoru.

II. Analiza Stanja

A1. Istorijski Prikaz: Evolucija učešća žena u sportu

Ako analiziramo samo učešće žena na modernim Olimpijadama, primetićemo da je prošlo jako dugo vremena pre nego što su žene prihvaćene u svim sportskim takmičenjima Olimpijskih igara.

Olimpijske igre su prerasle u najveći sportski događaj na svetu sa potpunom rodnom ravnopravnošću. Međutim, to nije uvek bilo tako. Prvi put su žene učestvovalе na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine, četiri godine nakon prvih modernih Olimpijskih igara u Atini (1896). Uprkos rezervisanosti Pjera de Kubertena, 22 žene od ukupno 997 sportista takmičile su se u pet sportova: tenisu, jedrenju, kroketu, jahanju i golfu, pri čemu su samo golf i tenis imali takmičenja samo za žene. Žensko učešće se od tada stalno povećavalo, pa je više od 48% učesnika na Olimpijskim igrama u Tokiju 2020.godine bilo ženskog pola (5.457 žena od 11.420 sportista), što je u poređenju sa 23% na Igrama u Los Anđelesu 1984. godine i malo više od 13% na Igrama u Tokiju 1964. godine značajan uspeh. U poslednjih 20 godina, MKO je takođe povećao broj ženskih disciplina u okviru Olimpijskog programa, u saradnji sa Međunarodnim federacijama i Organizacionim odborima. Sa dodatkom ženskog boksa, Olimpijske igre u Londonu 2012. godine bile su prve na kojima su žene mogle da se takmiče u svakom sportu Olimpijskog programa. Na Olimpijadi u Tokiju 2020. godine, udeo ženskih sportista bio je 48%, ali udeo ženskih trenera bio je samo 13%. Ipak, broj ženskih trenera povećan je za 2% od Olimpijade u Rio de Žaneiru 2016. godine.

A2. Žene u Košarci

Ženska košarka je prošla dug put od svojih skromnih početaka 1892. godine. Može biti iznenađujuće da su žene počele igrati košarku manje od godinu dana nakon što je igra izmišljena. Pod vođstvom Sende Berenson Ebot, žene su prvi put počele igrati košarku na Smith koledžu. Međutim, tradicionalne korsete toga doba otežavale su im da igraju igru. Dr. Edward Morton Šefer pozvao je društvo da se otarasi korseta, nazivajući ga "uređajem za deformaciju tela i zdravlja". Zanimljivo je primetiti da su se žene u početku lakše prihvatale i uključivale se u košarku od muškaraca, možda zbog prilagođavanja pravila i smernica koje je stvorila Senda Berenson kako bi igra bila manje fizički naporna. S druge strane, muškarci su već imali veliku tradiciju u učestvovanju u timskim igrama poput fudbala, bejzbola ili hokeja na ledu. Kako su se moderni sportovi počeli razvijati krajem 19. veka, žene su se suočavale sa značajnim preprekama za učešće u sportovima uopšte. Često su bile isključivane iz glavnih sportskih aktivnosti zbog briga o njihovoj fizičkoj sposobnosti i društvenih normi o ženstvenosti. Međutim, tokom ovog perioda pojavili su se neki ženski sportski klubovi i organizacije, stvarajući više prilika za učešće u aktivnostima poput tenisa, kriketa i golfa. Društvo je tada određivalo koje su to sportske aktivnosti bile za žene, a koje za muškarce.

U Sjedinjenim Američkim Državama, donošenje Zakona o jednakim pravima (Title IX) 1972. godine imalo je transformišući uticaj na ženski sport. Ovaj zakon zabranjivao je diskriminaciju zasnovanu na polu u obrazovnim institucijama koje su finansirane od strane federalnih sredstava, uključujući sportske programe (sve sportove). Kao rezultat toga, prilike za učešće žena u sportu na školskom i koledž nivou značajno su se povećale, što je dovelo do poboljšanja objekata, stipendija i takmičarskih programa.

A3. Prve Žene Košarkaški Treneri

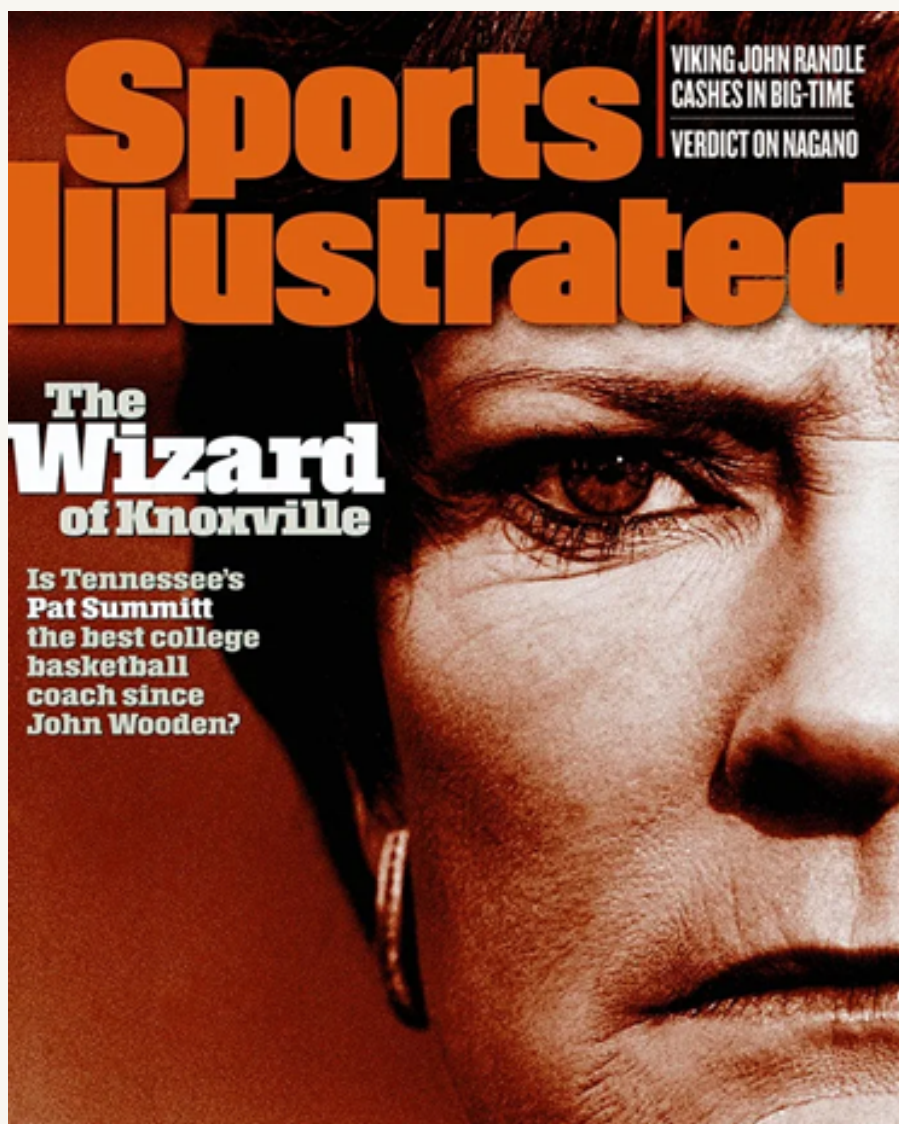
Pod vođstvom **Sende Berenson Ebot**, žene su prvi put počele igrati košarku na Smith koledžu 1892. godine.

Lidija Aleksejeva zauzela je svoje mesto na svetskoj sceni tokom Olimpijskih igara 1976. godine u Montrealu, Kanada. Sovjetski nacionalni tim koračao je direktno ka finalu za zlatnu medalju na turniru u košarci na grandiozan način, pobeđujući protivnike s prosečnom razlikom od više od 31 poen po utakmici. Ponovljeni uspeh na Olimpijadi u Moskvi 1980. godine ojačao je njen ugled kao jednog od najprestižnijih trenera u košarci. Njen neporočan učinak na međunarodnim takmičenjima uključivao je prvu zlatnu medalju u ženskoj košarci na Olimpijadi, kao i deset prvih mesta na Evropskim prvenstvima. Aleksejeva, trenera sovjetskog nacionalnog tima tokom dvadeset godina karijere, započela je dinastiju u ženskoj košarci na međunarodnom nivou. Njene ekipe osvojile su dvadeset zlatnih medalja na međunarodnim takmičenjima, uključujući četiri prva mesta na Svetskim prvenstvima FIBA za žene. Aleksejeva i njene ekipe bile su nekoliko svetlosnih godina ispred ostatka sveta u ženskoj košarci.

Tokom svoje karijere kao glavna trenerka na Univerzitetu u Tenesiju, **Pat Summitt** je stvorila nasleđe uspeha i integriteta do tada neviđeno u ženskoj košarci. Imenovana kao Trener veka po Naismith-u, Summitt je predvodila "Lady Vols" do nastupa u plej-ofu svake sezone, uključujući 22 Finalne četvorke (Four AIAW), i 13 finalnih utakmica, sa osam osvojenih NCAA titula. Vodeći "Lady Vols" do nacionalnih titula 1987. i 1989. godine, tri puta je proglašena SEC Trenerkom godine. Dominirajući devedesetim godinama sa četiri NCAA šampionata, vodila je "Lady Vols" do savršenog skora od 39-0 1998. godine. Trenirala je Univerzitet u Tenesiju do 14 titula u regularnom delu Southeast konferencije i 13 titula na turnirima SEC 2009. godine, Summitt je postigla jedinstven uspeh od 1000 pobeda i završila sezonu sa 1005, čime je postala najuspešniji ženski trener u istoriji NCAA. Na Univerzitetu u Tenesiju, imala je 1098 pobeda i 208 poraza (841). Summitt je takođe trenirala američke timove do zlatnih medalja na Olimpijadi i Panameričkim igrama.

akon povlačenja sa pozicije terena u WNBA ligi i na međunarodnom nivou, **Beki Hamon** prešla je na trenerski posao i angažovana je kao pomoćni trener za ekipu San Antonio Sparsa 2014. godine, i tako postala prvi stalni ženski pomoćni trener u istoriji NBA lige. Od tada, nastavila je da napreduje u svom poslu i široko je cenjena zbog svog znanja, radne etike i sposobnosti da se poveže sa igračima. Beki Hamon je napisala istoriju kada je postala prva žena na poziciji glavnog trenera u NBA letnjoj ligi 2015. godine. Vođenje San Antonio Sparsa do šampionske titule na Letnjoj ligi u Las Vegasu samo je učinilo to iskustvo još sladim. U decembru 2021. godine, Hamon je imenovana za glavnog trenera Las Vegas Ejsis u WNBA ligi. Pod njenim vođstvom, Ejsisi su izašle kao porednice u finalu WNBA lige 2022. godine, čime je postala prva žena rukovodeći trener debitant koja je osvojila šampionsku titulu u WNBA ligi.

Marija Planas bila je prava pionirka španskog ženskog košarkaškog sporta i do danas ostaje jedina žena koja je bila glavni trener u dugoj i bogatoj istoriji ženskih seniorskih nacionalnih timova njene zemlje. Ona je bila na čelu španskih timova od 1978. do 1985. godine.

Srbija je doživela značajan uspeh u ženskoj košarci, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Ženski nacionalni tim postigao je pohvalne rezultate, stekavši priznanje za svoje veštine i konkurentnost. U Srbiji postoje i značajne žene na pozicijama košarkaških trenera, poput **Marine Maljković**, koje su dale značajan doprinos ovom sportu. Ona je selektorka srpskog ženskog nacionalnog tima od 2011. godine i do danas je uspela da donese Srbiji bronzanu medalju na Olimpijskim igrama 2016. u Rio de Žaneiru, kao i jednu bronzanu medalju na Evrobasketu za žene 2019. godine i dve zlatne medalje na Evrobasketu za žene 2015. i 2021. godine.

Iz Portugala, trener **Marijana Kosturkova** je najznačajniji primer žene na poziciji košarkaškog trenera u zemlji. Ona je trenirala ženske juniorske nacionalne košarkaške timove tokom mnogo godina i ključna je figura u uspehu juniorskih nacionalnih timova za devojke. Mnoge od njenih igračica su regrutovane od strane univerziteta NCAA u Sjedinjenim Američkim Državama. Poreklom je iz Bugarske i bivša je igračica CSKA Sofije.

U kratkom sažetku ove istorijske perspektive, možemo reći da je košarka od početka prihvatila ne samo ženske igračice, već i ženske trenere. Nasleđe rada koje je razvila Senda Berenson Ebot na Smith koledžu otvorilo je vrata razvoju ženske igre, prvo u Severnoj Americi, a zatim širom sveta. Mnogi ženski treneri širom sveta razvili su sjajne programe i veoma uspešne timove u ženskoj i muškoj košarci svih uzrasta. Košarka ima svoje sopstvene tradicije, vrednosti i kulturu, i oduvek je bila sport koji je nastojao da pruži prilike svima. Istina je da je košarka oduvek bila ispred svog vremena u odnosu na druge sportove i društvo kao celinu, ne samo rušeći stereotipe poput rase, već i promovišući rodnu ravnopravnost i inkluziju osoba s invaliditetom. U najrelevantnijim društvenim pitanjima modernog društva, košarka je uvek bila korak ispred.

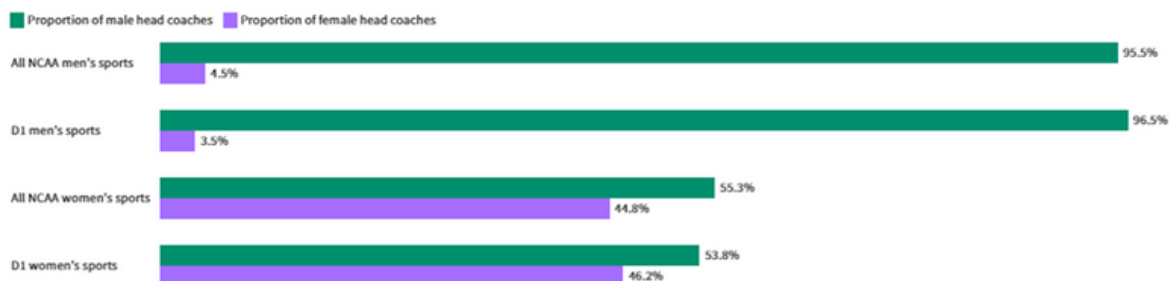
B. Trenutna slika

Statistika o ženskim trenerkama u košarci

NCAA

Division I Sports have similar head coach gender breakdowns to the rest of the NCAA.

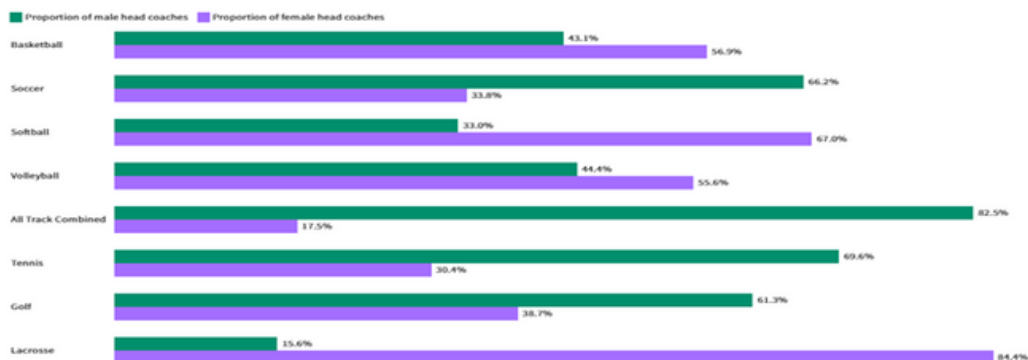
Head coach gender breakdowns across NCAA teams in 2020

Full-time and part-time positions were included in this analysis.
Source: Department of Education - Get the data - Download image

The gender breakdown of head coaches in the top eight women's sports varies.

Gender breakdown of head coaches in top eight NCAA men's sports by revenue in 2020

Full-time and part-time positions were included in this analysis. All track combined includes Track and Field Indoor, Track and Field Outdoor, and Track and Field Cross Country.
Source: Department of Education - Get the data - Download image

WNBA

Od početka u ligi 1997. godine bilo je 82 glavna trenera, sa 42 žene glavne trenere, što predstavlja 51% glavnih trenera.

U sezoni 2021, WNBA je imala 5 ženskih trenera u 12 timova (42%).

FIBA

Na poslednjem FIBA Svetskom prvenstvu za žene 2022. godine, u 12 reprezentacija samo 5 njih je imalo žene kao trenere (41,6%). Na poslednjem FIBA Svetskom prvenstvu za muškarce 2019. godine, broj ženskih trenera muške reprezentacije bio je nula, 100% glavnih trenera su bili muškarci.

C. Šta se trenutno radi kako bi se smanjila razlika?

Međunarodni olimpijski komitet (IOC) posvećen je suočavanju s izazovom i podršci zainteresovanim stranama u Olimpijskom pokretu da pronađu načine za veći broj žena koje dosežu najviše nivoe trenerskog rada. Povećanje vidljivosti elitnih trenera koji su prevazišli te barijere i koji su uzor za više žena da krenu njihovim stopama jeste i sam cilj. Sa niskog početnog nivoa, proporcija ženskih elitnih trenera na Olimpijskim igrama bila je oko samo 10 posto tokom poslednje decenije. Izazov počinje već na nivou osnova, gde se manje devojčica i žena odlučuje da preuzme trenerske uloge. Nažalost, to dodatno učvršćuje rodnu razliku, jer ako sportski klub ima samo muške trenere, devojčice neće videti mogućnost ostvarivanja u trenerskim ulogama kao opciju. Karijera u trenerskom poslu obično obuhvata 10-12 godina iskustva na nacionalnom nivou u regionalnim takmičenjima pre nego što se dođe do olimpijskog nivoa. To delimično objašnjava zašto je proces stizanja do trenerske pozicije mnogo sporiji nego proces postizanja statusa elitnog sportiste.

IOC se obavezao da radi na stvaranju mogućnosti za ženske trenere, od osnova do elitnog nivoa. WISH - Program za visokoperformansni put žena u sportu - ključni je element njihovog plana. Ovaj četvorogodišnji program koji finansira Olimpijska solidarnost ima za cilj da osposobi više od 100 žena za treniranje na elitnom nivou do 2024. godine. Predstavljajući 17 sportova i 53 zemlje, 97 trenera koji su do sada upisali program izabrani su na osnovu svojih individualnih dostignuća, potencijala i ambicija od strane njihovih Međunarodnih federacija (IF) i Nacionalnih olimpijskih komiteta (NOC).

Program je dizajniran da pomogne ženskim trenerima u razvoju njihovih liderskih veština, samopouzdanja i karijera. Mentorstvo je takođe vrlo važan deo programa. Treneri imaju koristi od mentorskog vođenja jedan na jedan, uz kontinuiranu podršku od strane mentora specifičnih za određeni sport. Stručni saveti i povratne informacije o stvarnim izazovima mogu biti neprocenjivi za svakog trenera, a kamoli za ženu koja nastoji da se izbori u muški dominantnom okruženju. Vođen vizijom izgradnje boljeg sveta kroz sport, IOC vidi rodnu ravnopravnost kao obavezan element za svaku sportsku organizaciju i svaku zemlju. U oktobru prošle godine, predsednik IOC-a, Tomas Bah, rekao je zainteresovanim stranama Olimpijskog pokreta da sve sportske organizacije - uključujući i IOC - imaju odgovornost da unapređuju rodnu ravnopravnost, raznolikost i inkluziju. "Nijedna organizacija ili zemlja ne može sebi priuštiti da ne koristi veštine 50 posto populacije", rekao je tada. Cilj za Olimpijadu u Parizu 2024. godine je povećanje broja ženskih trenera i dostizanje 50% ženskih učesnika među sportistima.

Savet Evrope (COE) razvio je neke preporuke iz oblasti javne politike kako bi se osigurala ravnoteža između polova i rodno osetljiv trenerski rad u evropskom sportu:

- Identifikovati prepreke s kojima se suočavaju žene i devojčice, uključujući i one iz marginalizovanih grupa, što se tiče njihovog pristupa i učešća na svim nivoima i u svim oblastima sporta, uključujući trenerske pozicije.
- Identifikovati ženske trenerske uzore i uključiti ih u promociju ravnopravnosti između žena i muškaraca u sportu.
- Stvoriti rodno osetljive i transparentne procedure i prakse regrutacije, izbora i postavljanja kako bi se povećao broj žena koje učestvuju na svim nivoima sportskih organizacija, uključujući i trenerske.
- Usvojiti politike koje omogućavaju ravnotežu između privatnog i porodičnog života i sportske karijere, s posebnim fokusom na trenere.
- Osigurati da se statistike o individualnom učešću i zastupljenosti u svim oblastima i na svim nivoima organizacija, uključujući i trenerski rad, razdvajaju prema polu i redovno objavljuju i distribuiraju.
- Promovisati inicijative za podizanje svesti i/ili obuke o ravnopravnosti polova, uvođenju rodni pitanja i različitim potrebama onih koji su uključeni u sport (osoblje, treneri, sportisti, sportski menadžeri i donosioci odluka na svim nivoima) kako bi obezbedili neophodne alate i veštine za sprovođenje programa za rodni pitanja i rodne ravnopravnosti u organizacijama

U 2014. godini Evropska komisija predstavila je Predlog za strateške akcije 2014. - 2020. za rodnu ravnopravnost u sportu. U ovom dokumentu ciljevi za 2020. jasno se fokusiraju na važnost jednakih mogućnosti za žene da postignu ulogu ili posao instruktora ili trenera u sportskoj aktivnosti po njihovom izboru. „Sportski sektor može povećati veštine i znanje žena, kako bi u većem broju bile uključene u sportu i širem tržištu rada u sportskom sektoru. Takođe, sektor bi mogao imati koristi od više ženskih trenera, s obzirom na to da trenutno nedostaje trenera uopšte. Više ženskih trenera takođe bi moglo dovesti do toga da više žena bude fizički aktivno u sportu. Zbog svojih ličnih preferencija, kulturnih tradicija ili verskih uverenja, neke žene se osećaju prijatnije s ženskim trenerima”. Neke od predloženih akcija su:

Svi nacionalni i međunarodni sportski upravljački organi trebali bi podržati, razvijati i primenjivati politike koje olakšavaju treniranje žena, uključujući:

- Projekte regrutacije i kampanje za određene grupe žena zasnovane na profilima segmentacije tržišta u okruženju (uključujući virtualno) gde se ženski kandidati često pojavljuju. Ove mere treba da prate i mere, poput stipendija, koje olakšavaju obrazovanje trenera za žene.
 - Prilagođene obrazovne putanje za trenere prvog tima ženskih igračica i elitnih sportista koje priznaju neformalna iskustva učenja tih (bivših) igračica i organizuju, gde je to prikladno, kurseve „samo za žene” za trenere kao mehanizam za uključivanje, osnaživanje i povećanje tehničkih veština ženskih trenera.
 - Regrutacija više ženskih edukatora za trenere na svim nivoima obrazovanja trenera.
 - Program nagrada za ženske trenere na svim nivoima i/ili aktivno uključivanje ženskih trenera u godišnje programe nagrada.
 - Porodično prijateljsko okruženje i pružanje usluga čuvanja dece tokom obuke trenerskih edukacija, treninga i takmičenja.
- Povezano s ravnopravnošću između ženskih i muških trenera u svim nacionalnim timovima, Evropska komisija preporučuje evropskim i međunarodnim upravljačkim organima u sportu:
- Razmotrite zapošljavanje mešanog štaba muških i ženskih trenera gde imaju više nacionalnih (timskih) trenera.
 - Sprovodite mere regrutacije kako biste žene motivisali da završe najviši nivo trenerskog obrazovanja u svom sportu i obezbedite da se ženama na elitnom nivou trenera pruži prilika da treniraju i stiču iskustvo treniranja sportista visokog nivoa, tokom i nakon završetka obrazovanja, putem pripravničkih programa i pozicija za stažiranje.

- Razvijte mehanizme, uključujući mentorske programe i mrežu ženskih trenera na elitnom nivou, kako biste osigurali da žene treneri na elitnom nivou pristupaju daljem i specijalizovanom trenerskom obrazovanju i podršci.
- Koristite uspešne ženske trenerke na visokom nivou kao uzore u regrutaciji trenera i obrazovnom materijalu.

Evropska komisija takođe preporučuje da se znanje zasnovano na dokazima o rodu i rodnoj ravnopravnosti uključi u obrazovanje trenera. Svi treneri u sportu treba da budu svesni i da poštuju rodne razlike i raznolikost učesnika, da teže stvaranju aktivnog i izazovnog sportskog okruženja koje je istovremeno sigurno i bezbedno. Treba razumeti da rodna ravnopravnost nije sinonim za istovetnost, niti za uspostavljanje muškaraca, njihovog načina života i uslova kao norme. Biološke razlike između muškaraca i žena ne mogu se koristiti kao osnova za uskraćivanje pristupa sportu i određenim režimima obuke ženama, što je istorijski bio slučaj. Treneri treba da razumeju da je rod kulturološki specifična definicija ženskosti i muškosti i stoga varira u različitim zemljama, vremenima i prostorima, što dovodi do toga da žene i muškarci žive različite živote i razvijaju različite vrednosti. Uključivanje rodne ravnopravnosti u obrazovanje i obuku trenera od suštinskog je značaja, jer treneri treba da razvijaju i usvajaju različite stilove treniranja koji odgovaraju pojedincima koje treniraju, adresirajući njihove potrebe na ličnom nivou. I muški i ženski treneri treba da su svesni razlika između muškaraca/dečaka i žena/devojaka, kao i među muškarcima i ženama. Ovo može pomoći povećanju zadržavanja devojčica u sportu i suočavanju s opadanjem učešća devojčica u sportu nakon školovanja.

Evropska komisija preporučuje sledeće svim nacionalnim, evropskim i međunarodnim upravljачkim telima u sportu:

- Inicirajte i podržite istraživanja koja identifikuju situacije koje promovišu ili sprečavaju jednakost i jednak tretman u trenerskom radu i obrazovanju trenera. To treba uključivati rodno-specifične zahteve, uslove i karakteristike za žene i muškarce kao profesionalne i volonterske trenere.
- Razvijte module o rodnoj ravnopravnosti i obrazovne materijale koji uzimaju u obzir specifične potrebe ili zahteve ženskih i muških trenera, kao i treninga devojaka/žena i dečaka/muškaraca.
- Implementirajte kodekse ponašanja i/ili etičke smernice kako biste osigurali da trenersko okruženje bude oslobođeno diskriminacije ili uznemiravanja.

Sesija: Društveni Kontekst

Tema: Istorija i trenutna slika

Trajanje: 60 minuta

Pregled: Kako su se moderni sportovi razvijali krajem 19. veka, žene su se suočavale s značajnim preprekama za učešće u sportu uopšte. Često su bile isključivane iz glavnih sportskih aktivnosti zbog zabrinutosti zbog njihove fizičke sposobnosti i društvenih očekivanja o ženskoj prirodi. Međutim, neki sportski klubovi i organizacije za žene pojavili su se tokom tog perioda, stvarajući više prilika za učešće u aktivnostima poput tenisa, kriketa i golfa. Društvo, tada, nametalo je koje su to sportske discipline bile za žene, a koje za muškarce. Košarka, od samog početka, prihvatila je ne samo ženske igračice, već i ženske trenere. Mnoge ženske trenerske ličnosti širom sveta razvile su uspešne programe i veoma uspešne timove u košarci za žene i muškarce svih uzrasta. Trenutni jaz u broju muških i ženskih trenera dešava se zbog istorije samog modernog sporta i odnosa između sporta i društva.

Ciljevi:

- Razumevanje porekla modernog sporta
- Razumevanje društva 19. veka
- Razumevanje porekla košarke
- Razumevanje odnosa između istorije i trenutnog pejzaža u košarci
- Razumevanje trenutne situacije i inicijativa za smanjenje jaza

Materijali: Računar, PowerPoint sa fotografijama ženskog učešća u sportu iz prošlosti.

Veličina grupe: Bez ograničenja

Priprema:

Važno je razumeti istoriju i biti u mogućnosti povezati tačke između evolucije sporta i evolucije društva, jer se o ovoj temi ne može govoriti prema prihvaćenim vrednostima trenutnog društva. Moderan sport počinje s Industrijskom revolucijom i rođenjem "društva slobodnog vremena". Facilitatori treba da se upoznaju sa činjenicama i informacijama iz dela "Društveni Kontekst" (strana 31. do 43.). Facilitatori treba da pripreme prezentaciju sa fotografijama prikazanim tokom ovog predavanja.

I Uputstva:

Varijanta 1:

Facilitator treba da započne razgovor o svim relevantnim podacima 43.). Ova sesija se sprovodi u obliku predavanja. Facilitator može povremeno postavljati pitanja pre nego što pruži informacije učesnicima. Primer za ovo:

- Kako se zvala prva žena na poziciji košarkaškog trenera u istoriji? (Odgovor: Senda Berenson Abbott)
- Kada su žene počele igrati košarku? (Odgovor: 1892. godine)
- Kako se zvala čuvena sovjetska selektorka koja je osvojila dvadeset zlatnih medalja u međunarodnim takmičenjima, uključujući četiri prva mesta na Svetskim prvenstvima u ženskoj košarci? (Odgovor: Lidia Alexeeva)
- Imenujte najpoznatijeg ženskog trenera u Španiji / Srbiji / Portugalu (Odgovor: Španija - Maria Planas, Srbija - Marina Maljković, Portugal - Mariyana Kostourkova)
- Šta je najveći, rodno ravnopravan sportski događaj na svetu? (Odgovor: Olimpijske igre)
- Kada / Gde su ženski sportisti prvi put učestvovali na Olimpijadi? (Odgovor: Ženski sportisti prvi put su učestvovali na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine)
- Koliko žena je učestvovalo na prvom Olimpijskom igrama na kojima su žene mogle da se takmiče? (Odgovor: 22 žene od ukupno 997 sportista takmičile su se u pet sportova: tenisu, jedrenju, kriketu, konjičkom sportu i golfu)
- U kojim su sportovima žene takmičile na Olimpijadi 1900. u Parizu? (Odgovor: pet sportova: tenis, jedrenje, kriket, konjički sport i golf)
- Koliki je bio procenat ženskih sportista na Olimpijadi u Tokiju 2020? (Odgovor: procenat ženskih sportista bio je 48%)
- Kakav je bio procenat ženskih trenera na Olimpijadi u Tokiju 2020? (Odgovor: procenat ženskih trenera bio je samo 13%)
- Koliko je ženskih trenera bilo na poslednjem Svetskom prvenstvu u ženskoj košarci 2022? (Odgovor: na 12 nacionalnih timova samo 5 njih je imalo žene kao glavne trenere (41,6%)).
- Koliko je ženskih trenera bilo na poslednjem Svetskom prvenstvu u muškoj košarci 2019? (Odgovor: broj žena koje treniraju muške nacionalne timove bio je nula, 100% glavnih trenera bili su muškarci).
- Navedite najmanje 3 međunarodne institucije i organizacije koje rade na smanjenju rodnog jaza u sportu (Odgovor: Međunarodni olimpijski komitet, Savet Evrope, Evropska komisija)
- Koji dokument je Evropska komisija predstavila 2014. godine radi smanjenja rodnog jaza? (Odgovor: Predlog za Strateške Akcije 2014. - 2020. za Rodnu Ravnopravnost u Sportu)

Varijanta 2

Ukoliko facilitatori žele izbeći klasična predavanja, deo "Društveni Kontekst" ovog priručnika može se prezentovati kroz kviz. Facilitatori bi trebalo da se pripreme unapred. Treba odabrati 12 pitanja od ponuđenih:

1. Koja je prva žena košarkaški trener u istoriji? (Odgovor: Senda Berenson Abbott)
2. Kada su žene počele igrati košarku? (Odgovor: 1892. godine)
3. Kako se zvala čuvena sovjetska selektorka koja je osvojila dvadeset zlatnih medalja na međunarodnim takmičenjima, uključujući četiri prva mesta na Svetskim prvenstvima u ženskoj košarci? (Odgovor: Lidia Alexeeva)
4. Imenujte najpoznatije ženske trenere u Španiji / Srbiji / Portugalu (Odgovor: Španija - Maria Planas, Srbija - Marina Maljković, Portugal - Mariyana Kostourkova)
5. Šta je najveći, rodno ravnopravan sportski događaj na svetu? (Odgovor: Olimpijske igre)
6. Kada / Gde su ženski sportisti prvi put učestvovali na Olimpijadi? (Odgovor: Ženski sportisti prvi put su učestvovali na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine)
7. Koliko žena je učestvovalo na prvim Olimpijskom igrama na kojima su žene mogle da se takmiče? (Odgovor: 22 žene od ukupno 997 sportista takmičile su se u pet sportova: tenisu, jedrenju, kriketu, konjičkom sportu i golfu)
8. U kojim su se sportovima žene takmičile na Olimpijadi 1900. u Parizu? (Odgovor: pet sportova: tenis, jedrenje, kriket, konjički sport i golf)
9. Koliki je bio procenat ženskih sportista na Olimpijadi u Tokiju 2020? (Odgovor: procenat ženskih sportista bio je 48%)
10. Koliki je bio procenat ženskih trenera na Olimpijadi u Tokiju 2020? (Odgovor: procenat ženskih trenera bio je samo 13%)
11. Koliko je ženskih trenera bilo na poslednjem Svetskom prvenstvu u ženskoj košarci 2022? (Odgovor: na 12 nacionalnih timova samo 5 njih je imalo žene kao glavne trenere (41,6%)).
12. Koliko je ženskih trenera bilo na poslednjem Svetskom prvenstvu u muškoj košarci 2019? (Odgovor: broj žena koje treniraju muške nacionalne timove bio je nula, 100% glavnih trenera bili su muškarci).
13. Navedite najmanje 3 međunarodne institucije i organizacije koje rade na smanjenju rodnog jaza u sportu (Odgovor: Međunarodni olimpijski komitet, Savet Evrope, Evropska komisija)
14. Koji dokument je Evropska komisija predstavila 2014. godine radi smanjenja rodnog jaza? (Odgovor: Predlog za Strateške Akcije 2014. - 2020. za Rodnu Ravnopravnost u Sportu)

Za ovu verziju možete koristiti platforme poput **Mentimeter** (<https://www.mentimeter.com/>) ili **Kahoot** (<https://kahoot.com/>) kako bi kreirali kviz.

FFacilitatori treba da podele grupu na 4 podgrupe koje će se takmičiti jedna protiv druge kroz Metimeter ili Kahoot kviz. Grupa br. 1 otvara prvo pitanje. Imaju 10-15 sekundi da daju odgovor. Ako pogode odgovor, dobijaju 1 poen; ako ne, pitanje ide grupi br. 2, koja ima priliku odgovoriti i tako dalje. Kada se prvo pitanje tačno odgovori, drugo pitanje otvara Grupa 2, zatim treće pitanje Grupa 3 i tako dalje do kraja. Kada god grupa tačno odgovori na pitanje, facilitatori koriste tu priliku da pruže dodatne informacije iz dela "Društveni Kontekst" koja se odnose na to posebno pitanje. Na taj način, učesnici će dobiti različite informacije u ovoj oblasti.

Debrifing i evaluacija: Nakon predavanja ili kviza, evaluacija bi se trebala obaviti verbalno s učesnicima kako bi razgovarali o svemu što su naučili i zašto im je ova tema korisna i važna. Pitanja za debriefing mogu biti:

- Kako ste se osećali tokom ove aktivnosti?
- Šta ste naučili?
- Koja je najiznenađujuća informacija koju ste saznali?
- Koja je najvažnija informacija koju ste saznali?
- Kako biste dodatno podržali smanjenje rodnog jaza u sportu?

Zaključak koji facilitatori mogu koristiti:

Put je bio dug, i još će proći neko vreme dok se ne postignu iste trenerske mogućnosti i uslovi za ženske i muške trenere u sportu, ali istina je da je trenutno stanje mnogo bolje nego u prošlosti. Može se reći da je košarka od samog početka prihvatila ne samo ženske igračice već i ženske trenere. Nasleđe rada Senda Berenson Abbott na Smith koledžu otvorilo je vrata razvoju ženske igre, prvo u Severnoj Americi, a zatim širom sveta. Mnoge žene treneri širom sveta razvile su uspešne programe i veoma uspešne timove u ženskoj i muškoj košarci svih uzrasnih grupa. Košarka ima svoje tradicije, vrednosti i kulturu, i uvek je bila sport koji je pokušavao pružiti prilike svima, može se reći da je košarka uvek bila ispred svog vremena u odnosu na druge sportove i samo društvo, ne samo razbijajući stereotipe poput rase već i promovišući rodnu ravnopravnost i inkluziju svih. U najvažnijim društvenim pitanjima savremenog doba, košarka je uvek bila korak ispred.

Međunarodne političke organizacije, nacionalne vladine organizacije i sve vrste sportskih upravnih tela imale su važnu ulogu i uticaj na trenutnu tendenciju smanjenja jaza između muških i ženskih trenera i postizanja rodne ravnopravnosti u sportu i trenerstvu. Može se zaključiti da idemo u pravom smeru i ovaj Erasmus+ Sportski projekat "Empowered Female Coaches of Basketball" odličan je primer za to.

Saveti za facilitatore:

- Facilitatori treba da odluče koju varijantu sesije žele da koriste kada rade s grupom i da se pripreme za to. U svakom slučaju, facilitatori treba da se dobro upoznaju sa sadržajem poglavlja "Društveni Kontekst".
- Ukoliko su sesije duže, a facilitatori imaju više vremena, mogu kombinovati 2 varijante, gde prvo koriste Varijantu 1, a zatim koriste Varijantu 2 kako bi testirali šta su učesnici zapamtili iz predavanja.

Sesija: Tehničko i taktičko treniranje

Vođenje dece (6-12 godina):

1. Razumevanje osnovnih veština: Trener koji radi sa decom treba da ima znanje i razumevanje osnovnih košarkaških veština, uključujući driblanje, šutiranje i dodavanje. Trebalo bi da može efikasno da ih podučava mladim igračima.
2. Naglasak na zabavi i učenju: Vođenje dece uključuje stvaranje pozitivnog i zabavnog okruženja gde mogu učiti i uživati u igri. Treneri treba da imaju znanja o metodama podučavanja i vežbama prilagođenim uzrastu kako bi sesije bile interaktivne.
3. Osnovne taktičke instrukcije: Iako je fokus na individualnim veštinama, trener treba da uvodi i osnovne taktičke koncepte poput timskog rada, pozicioniranja i osnovnih principa odbrane.

Vođenje mladih (13-18 godina):

1. Razvoj naprednih veština: Treneri koji rade s mladim igračima treba da su stručni i da su usavršili lične košarkaške veštine. To uključuje podučavanje naprednih tehnika dribljanja, preciznog šutiranja i strategija odbrane.
2. Taktičko razumevanje: Trener treba da poseduje dobro razumevanje taktike i strategije u košarci, uključujući ofanzivne i defanzivne taktike kao i igru u tranziciji. Neophodno je da efikasno prenosi ove koncepte igračima.
3. Razvoj igrača: Treneri mladih treba da imaju sposobnost identifikacije i razvoja potencijala pojedinačnih igrača, prilagođavajući programe treninga njihovim snagama ali i slabostima.

Vođenje odraslih (18+ godina):

1. Visok nivo taktičkog znanja: Treneri koji rade s odraslima treba da poseduju napredno taktičko znanje, uključujući kompleksne ofanzivne setove, strategije odbrane i odlučivanje u situacijama.
2. Optimizacija veština: Trebali bi biti stručnjaci u usavršavanju igračkih veština, pomažući im da postignu vrhunske rezultate. To uključuje usavršavanje mehanike šuta, efikasnosti dribljanja i odbrambenih veština.
3. Upravljanje timom: Treneri odraslih moraju biti vešti u upravljanju dinamikom tima, motivisanju igrača i razvijanju kohezivnog timskog okruženja. Treba da su vešti u donošenju ključnih odluka tokom igre.
4. Analiza igre: Treneri treba da su sposobni da analiziraju video snimke utakmica, proučavaju protivnika i smišljaju planove igre koji su prilagođeni snagama i slabostima njihovog tima i protivnika.

Primer sesije za najmlađe:

Plan treninga za buduće trenere koji rade s mladima u dobi od 9 i 10 godina:

Cilj: Stvaranje pozitivnog i ohrabrujućeg okruženja za učenje gde mladi igrači mogu razvijati svoje košarkaške veštine i strast prema igri.

Trajanje sesije: 60 minuta

Učesnici: 15-30 osoba

Oprema: konusi / stupovi x15, lopte x15-30, koš

Zagrevanje (10 minuta):

1. Zabavne igre zagrevanja: Počnite sesiju sa zabavnim aktivnostima zagrevanja koje uključuju trčanje, skakanje i vežbe pokreta kako biste angažovali i zainteresovali igrače.
2. Krug dribljanja: Formirajte krug i dajte igračima da vežbaju dribljanje s obe ruke krećući se oko kruga.

Tehničke veštine (20 minuta):

1. Osnovne tehnike šuta: Naučite osnovnu tehniku šuta, fokusirajući se na pravilno pozicioniranje ruku i izbacivanje. Organizujte igrače tako da u parovima vežbaju šut s male udaljenosti.
2. Dodavanje i hvatanje: Demonstrirajte i objasnite različite tehnike dodavanja (prenos lopte ispred tela, dodavanje s odskokom, dodavanje preko glave). Podelite igrače u parove i dajte im zadatak da vežbaju dodavanje i hvatanje unazad.
3. Defanzivni stav i rad nogama: Pokažite igračima pravilan defanzivni stav i rad nogama. Zadajte im da vežbaju klizanje i pomeranje kako bi ostali ispred svog partnera.

Taktičko razumevanje (15 minuta):

1. Ofanzivni i defanzivni koncepti: Uvedite osnovne ofanzivne formacije, poput jednostavne postavke 2-na-2, i naučite igrače kako treba da se kreću bez lopte. Takođe, uvedite osnovne defanzivne principe, poput ostajanja između igrača i koša.
2. Timski rad i komunikacija: Naglasite važnost timskog rada i komunikacije na terenu. Dajte igračima da vežbaju pozivanje na pikove ili zamene tokom vežbi.

Psihološke veštine (15 minuta):

1. Pozitivno pojačanje: Podstičite i hvalite igrače za njihove napore i poboljšanja tokom treninga. Pružite konstruktivne povratne informacije kako biste im pomogli da shvate šta mogu bolje raditi.
2. Suročavanje s frustracijom: Adresirajte trenutke frustracije i neuspeha tokom vežbi. Naučite igrače da pravljenje grešaka čini deo procesa učenja i podstičite ih da nastave pokušavati kako bi usavršili svoju igru.
3. Izgradnja samopouzdanja: Uključite vežbe izgradnje samopouzdanja, na primer da igrači redom demonstriraju veštinu u kojoj se osećaju samouvereno pred grupom.
4. Aktivno slušanje: Stvorite siguran prostor gde igrači mogu izražavati svoje misli i osećanja o igri ili treningu. Budite pažljivi i brižni prema njihovim potrebama.

Hlađenje (5 minuta):

1. Rastezanje: Vodite igrače kroz blagu rutinu istezanja kako bi ohladili mišiće i sprečili povrede.
2. Refleksija: Okupite igrače u krug i zamolite ih da podele jednu stvar sa treninga tokom koje su uživali ili naučili nešto.

Zatvaranje (5 minuta):

1. Ojačavanje pozitivnog ponašanja: Aplaudirajte igračima za njihove napore i pozitivan stav tokom treninga.
2. Komunikacija o nadolazećim događajima: Podelite informacije o predstojećim utakmicama, turnirima ili dodatnim treninzima.

Napomena: Rad s mladima od 9 i 10 godina zahteva strpljenje i fleksibilnost. Vodite treninge koji su zabavni, interaktivni i prilagođeni uzrastu. Uvek stavljajte dobrobit i razvoj igrača, kako na terenu, tako i van njega, na prvo mesto. Kontinuirano radite na unapređenju svojih trenerskih veština učešćem na relevantnim radionicama i tražeći povratne informacije od iskusnih trenera.

Sesija: MOTIVACIJA - ZAŠTO BITI TRENER?

Pregled: Žene vole košarku, poznaju igru, imaju drugačiji pogled na različite situacije u igri.

Znaju da rad na sitnim detaljima pravi veliku razliku.

Strastvene su, izdržljive, snažne i empatične istovremeno.

Hrabre su i sve to ih čini prirodnim vođama.

Svesne su važnosti timskog duha.

Navikle su da žrtvuju lično radi postizanja zajedničkih ciljeva.

Potrebno nam je više ženskih trenera u košarci.

Sesija 1: Uzori

NEKO KO JE VEROVAO

Angela Adamoli, Šampionka Svetskog kupa u 3x3 košarci 2018.

Trajanje: 45 minuta, 15 učesnika;

Ciljevi:

- Podrška ličnoj motivaciji
- Povećanje samopouzdanja
- Podsticanje na velike snove

Instrukcije:

Uzor – žena koja vodi ovu sesiju uzima košarku u ruke. Njen uvodni govor treba da predstavlja putovanje kroz lična iskustva kako bi pružila konkretan primer koraka, teškoća, neuspeha i uspeha u ulozi trenera. Ona treba da objasni kako je i kada upoznala svet košarke, kada i kako je strast počela, ko i šta je bilo važno za njen profesionalni razvoj. Treba i da priča o tome kada i zašto je počela da se vidi kao trener. Govoreći o preprekama i teškoćama tokom puta (usamljenost, nesigurnost, udaljenost od porodice i voljenih, ravnoteža između života i rada, ekonomski problemi i rodna nejednakost), ona treba da se osvrne i na neke rodne stereotipe i diskriminaciju sa kojima se suočavala, i ko i šta joj je pomoglo da ih prevaziđe. Važno je naglasiti koje lične veštine su joj pomogle da postigne sve što je postigla. Na kraju, posvetite vreme objašnjavajući koliko je bitno sestrinstvo. Savez između žena je polazna tačka za osnaživanje ženskih trenera. Tokom govora, „uzor“ prosleđuje loptu učesnicima kako bi stvorila empatiju i mostove među njima, ko god dobije loptu mora ustati i reći svoje ime i ukoliko želi da podeli neke svoje snove vezane za profesionalnu karijeru u košarci.

Materijali:

CV modela

Košarkaška lopta

Ekran za prikazivanje videa i slika koji svedoče o profesionalnim uspesima tokom govora.

Sugestije za facilitatore:

Ova sesija treba da se održi u svetloj prostoriji gde ima dovoljno prostora da svi stanu i/ili sednu u krug. Uzor, trener koji vodi sesiju treba da stoji. Treba da poznaje verbalne i neverbalne tehnike. Nema fizičkih prepreka između nje i učesnika.

Materijal za facilitatore:

Lični vrhunci, fotografije, važni predmeti (medalje, pehari, cipele, uniforme).

Sesija 2: Individualno rešavanja problema

Vreme: 60 minuta

Veličina grupe: 15 učesnika

Ciljevi:

- Podržati ličnu motivaciju
- Povećati samopouzdanja
- Podstaći da sanjaju velike snove
- Rešavati probleme

Instrukcije:

Kroz jednostavne igre upalite jednu osobu da biste poboljšali samopouzdanje. Cilj ove sesije je da kroz sopstveno znanje pomognete da pronađete brzo i jasno rešenje. Kada je to moguće, bilo bi važno prisustvo sportskog psihologa koji bi posmatrao svakog učesnika kako bi dao savet da bude samopouzdaniji.

Na početku sesije svaki učesnik daje kratku individualnu prezentaciju govoreći o prošlim košarkaškim iskustvima objašnjavajući buduće ciljeve. Zbog toga želimo da podstaknemo učesnike da se upoznaju.

Facilitator treba da pokaže 24 koverta: svaka koverta mora biti zapečaćena da sadrži jednu košarkašku reč.

Svako mora uzeti svoju kovertu i držati je zatvorenu.

Facilitator poziva ili izvlači sa liste učesnika ime. Izabrana čita i pokazuje svoju reč grupi. Za 2 minuta treba da napravi logički govor o značenju ove reči (npr.: „tajm aut” ...koliko tajm auta u igri; ko ga zove; kada ga zove; koliko traje...). Govornik mora da govori koristeći tablu ako je potrebno. Ali razgovor i objašnjavanje su glavni fokus. Facilitator mora da pomogne i podstakne trenera koji želi da govori glasno, bez žurbe, da ima pravi govor tela, koristeći odgovarajuće reči. Na kraju 2 minuta vreme za diskusiju je otvoreno i ostali učesnici mogu nešto da dodaju. Kada se završi prvi pojam, facilitator bira drugu osobu kako bi ponovio istu igru analizirajući različite reči. Facilitator uvek mora da ima na umu vreme da da prostor za više ljudi. Preostalo vreme je za pitanja i vreme za diskusiju. Facilitator mora da kaže učesnicama da čuvaju svoje kovertе zapečaćene za sledeće sesije. Mogu da ga otvore samo kada facilitator to zatraži.

Materijali: Markeri i košarkaška tabla, olovke, papiri i kovertе, materijal 1, košarkaška lopta.

Priprema: Facilitator treba da pripremi 24 pojedinačne zapečaćene kovertе u kojima će staviti reči (Handout 1) u vezi sa tehničkim i taktičkim pravilima igre. Ovde se nalazi lista od 24 reči. Facilitator može da doda još reči.

Saveti za facilitatore: Ova sesiju treba održati u svetloj prostoriji gde svako ima svoj prostor, udobne stolice, u krugu. Facilitatori moraju da znaju ime, prezime i istoriju svake učesnice kako bi pomogli i podržali ako je potrebno. Prisustvo sportskog psihologa bilo bi veoma važna dodatna vrednost.

Materijal za facilitatore: papir, olovke, markeri, kovertе, fiba pravila da budete spremni za svaku situaciju.

HANDOUT 1

24 SEKUNDI	14 SEKUNDI	8 SEKUNDI	5 SEKUNDI
3 SEKUNDE	TAJM AUT	SLOBODNA BACANJA	TRAVELLING
PRESING	POLAGANJE	OKLEVANJE	ŠUT IZ SKOKA
DRIBLING	UKRŠTENI KORAK	BLOK	LIČNA GREŠKA
BONUS	PRODUŽETAK	FLOPING	SKOK U NAPADU
UVOĐENJE LOPTE IZ AUTA	POLUKRUG U REKETU	SUDIJA	ODBRANA

Sesija 3: Grupno rešavanje problema - Sestrinstvo

Vreme: 60 minuta

Veličina grupe: 15 učesnika

Ciljevi:

- Podržati ličnu motivaciju
- Povećati samopouzdanja
- Podstaći da se sanja veliko
- Rešavati probleme
- Poboljšati timski rad
- Podstaći sestrinstvo

Instrukcije:

Ovo je nastavak sesije 2. Ovaj put radimo sa grupama od po 3. Kroz timski rad želimo da podvučemo važnost pomaganja i podrške jedni drugima. Želimo da poboljšamo sopstveno samopouzdanje kroz poštovanje i uvažavanje drugih ljudi.

Učesnici moraju biti sigurni da u svojim rukama drže ličnu zapečaćenu kovertu prethodne sesije.

Facilitator kreira 5 grupa od po 3 osobe i svaka grupa bira ime tima i kapitena. Kapiten kaže facilitatoru ime svog tima. Kada facilitator ima sva imena, pozove ili izvuče prvo. Svaka osoba u grupi otvara sopstvenu kovertu prethodne sesije i čita reč. Grupa ima 1 minut da pripremi 3 minuta logičkog govora mešajući i koristeći sve tri reči. Oni mogu odlučiti da li će govoriti samo jedna osoba ili svi. Na kraju 3 minuta vreme za diskusiju je otvoreno, a ostale učesnice mogu nešto da dodaju. Kada se svađa završi, facilitator poziva drugu grupu.

Ako uključen i sportski psiholog, ovo je daje dodatnu vrednost sesiji. Na kraju ove sesije facilitator daje domaći zadatak: svake učesnica bira argument i priprema malu kliniku. Ona će imati 6 minuta da to predstavi tokom sledeće sesije.

Materijali:

papir, olovke, markeri, koverta, pravila FIBA da budete spremni za svaku situaciju.

Saveti za facilitatore: Ova sesija se može održati u svetloj prostoriji. Facilitatori moraju da znaju ime, prezime i istoriju svakog učesnika kako bi pomogli i podržali ako je potrebno.

Sesija: Budi svoja

IV & V & VI sesija:

Vreme: 60 minuta

Veličina grupe: 15 učesnika

Ciljevi:

- Da podrži ličnu motivaciju
- Da povećate samopouzdanje
- Da podstakne da sanjaju velike snove
- Da mogu da rešavaju probleme
- Da unaprede javni nastup

Instrukcije:

Ovo je kraj ovog modula. Pretpostavljamo i nadamo se da će učesnice imati više samopouzdanja. Svi moraju biti spremni da razgovaraju sa javnošću. Svaka učesnica je pripremila svoj govor kod kuće. Ovo je vreme da pokažu sopstvenu ličnost. Sve, posle svih prethodnih sesija, moraju da poznaju ostalih 14 učesnica. Svaka osoba je jedinstvena i važno je da to prepoznaju i drugi. Facilitator zove ili izvlači ime. Facilitator će zamoliti učesnicu da ustane da kaže nešto naučeno o osobi koja je izvučena, da podrži i da joj snagu. Svi moraju biti spremni da pričaju o svima. Nikakva šema nije ranije odlučena. Kada prva učesnica završi sa govorom, facilitator poziva ili izvlači sledeću. Sesije su završene kada je 5 učesnica izložilo svoj govor. Nema vremena za diskusiju. Samo aplauz. Ostalih 10 učesnica će govoriti na narednim sesijama.

Materijali: Marker i košarkaška tabla, košarkaška lopta

Saveti za facilitatore: Ova sesija se može održati na košarkaškom terenu. Facilitator mora da zna ime, prezime i istoriju svake učesnice da bi pomogao i podržao ako je potrebno. Mora dati nekoliko saveta: govorite glasno, koristite jednostavne reči, pričajte o nečemu što zaista znate, promenite ritam glasa da podvučete važnost trenutka, otvorite ramena, nikada ne prekrstite ruke, tražite oči drugih ljudi, smejte se kada možete.

Sesija 1: “Pravi lider / ka”

TEMA: „Različite vrste liderstva“

VREME: 60 minuta

Raspodela vremena:

- Igre za upoznavanje učesnika..... 5 minuta
- Brejnstorming o liderstvu..... 10 minuta
- Prezentacija o 3 tipa liderstva10 minuta
- Role Play.....20 minuta
- Debriefing.....10 minuta
- Završetak..... 5 minuta

PREGLED: Razviti neformalnu obrazovnu metodologiju za poboljšanje liderskih veština.

CILJEVI:

- Naučiti 3 tipa liderstva o komunikaciji, ponašanju i sportskim performansama kao treneri.
- Naučiti kako se suočiti sa stvarnim situacijama u igri i ponašanju igrača prilagođavajući se različitoj dinamici koja će se odvijati zahvaljujući vežbama igranja uloga.
- Podstaci trenere da posvete više pažnje i obuče se da postignu svoje idealno vođstvo za upravljanje timom.

MATERIJALI: 1 projektor, 1 platno ili veliki beli zid, 1 laptop za facilitatora

VELIČINA GRUPE: 20 ljudi.

PRIPREMA: Za pripremu prostora potrebna je velika učionica ili sala za sastanke za prijem grupe od otprilike 20 ljudi. Svaki od njih mora da ima stolicu i sto da bi mogao da piše ili koristi laptop računar. Za drugi deo sesije treba pripremiti otvoreni prostor (razdvajajući tablama ako prostor nije dovoljno velik) da se izvode odgovarajuće igre uloga.

Da bi ovu metodologiju efikasno primenili, facilitatori treba da prate ove pripremne korake:

-Facilitator mora dobro da razume sadržaj koji treba da prenese, filozofiju liderstva i 3 različita tipa na kojima se zasniva njihov odnos sa igračima, kao i kako da postavi i sprovede aktivnost igranja uloga kako bi se što više naučilo.

-Entuzijazam facilitatora će biti odlučujući u motivisanju i inspiraciji njihovih polaznika. Facilitatori se moraju psihički pripremiti za sesiju i pokušati da pronađu reči i gestove koji će podstaći učesnike da učestvuju.

Priprema potrebnih radnih materijala.

UPUTSTVO:

KORAK 1: Uvodna igra (5 minuta)

Uvodno objašnjenje: Predstavite agendu i prenesite očekivanja za sesiju.

Primer:

„...Počnimo tako što ćemo se ove sesije predstaviti malom zabavnom igrom. Posle bismo želeli da znamo kakva je vaša ideja o tome šta treba da bude dobro vođstvo, želeli bismo da svako od njih objasni šta znači dobro voditi tim. Zatim ćemo razgovarati o 3 tipa liderstva kojih ćemo se dotaknuti u ovoj sesiji i primenićemo ih u praksi igrama uloga, a na kraju ćemo izvući zaključke o tome na čemu smo radili.”

Uvodna igra za učesnike: Dinamika igre.

„...Svi ćemo se predstaviti igrom koja se sastoji od toga da kažemo 3 stvari o sebi. 2 od njih moraju biti istinite, a 1 mora biti laž. Ostali učesnici moraju da otkriju koja od 3 stvari koje smo rekli o sebi nije istina. Da li ste razumeli? Kao primer, počecu, prvo, ja sam advokat, drugo, volim libansku kuhinju i treće, nemam vozačku dozvolu...”

„...Posle rada na igrama uloga u situacijama u igri, posvetićemo neko vreme da razrešimo nedoumice i odgovorimo na pitanja koja možda imate o sadržaju na kome ste radili.“

Saveti za facilitatore:

-Važno je fokusirati se na stvaranje opuštenog okruženja koje podstiče učesnike da žele da učestvuju i daju svoje mišljenje. Probije led!

KORAK 2: Brainstorming o liderstvu (10 minuta)

Uvodno objašnjenje: Učesnici moraju ukratko da objasne koje vrste liderstva poznaju i razviju svoju ideju. Važno je dobro rasporediti vreme svakog učesnika kako bi svi mogli da govore. Od svakog učesnika treba da imamo jasan odgovor o tome koji je tip liderstva sa kojim se najviše identifikuju ili koji sprovode.

Primer skripte:

„U narednih 10 minuta želimo da znamo koje kvalitete cenite kod lidera, šta mislite šta lider treba da ima da bi izvukao maksimum iz svog tima. Nas ima 20 ljudi i želimo da saslušamo svakoga, pa vas molimo da budete sažeti kako bi svi imali vremena da govore...”

Saveti za facilitatore:

Moramo podsticati učešće svih, tako da moramo kontrolisati intervenciju svakog od njih.

KORAK 3: Prezentacija 3 tipa liderstva (10 minuta)

Uvodno objašnjenje: Cilj ovog dela sesije je da jasno i detaljno objasni 3 tipa liderstva za koje identifikujemo da postoje u upravljanju timom.

- *Autoritarno vođstvo*

Trener određuje sve radnje koje treba pratiti (vežbe, zadatke, pravila itd.). On personalizuje primljenu kritiku i po pravilu je ne prihvata. Igrači su sredstvo za postizanje ciljeva.

- *„Laisser fer” vođstvo*

Trener ne pokušava da reguliše ili reguliše tok delovanja grupe. Vođa daje tražene informacije i samo je posmatrač. On grupi daje apsolutnu slobodu odlučivanja.

- *Demokratsko vođstvo.*

Vođa osmišljava opšte korake ka cilju i, kada mu je potrebna tehnička pomoć ili bilo koju drugu vrstu, predlaže moguće alternative koje se mogu izabrati. Članovi grupe imaju moć odlučivanja o određenim zadacima, koje je prethodno definisao trener.

Svi lideri imaju tendenciju da slede jedan od ova tri tipa liderstva, iako niko nema čarobni recept za to koji tip liderstva je najbolji. Verujemo da se tri tipa vođstva mogu sprovoditi u istoj grupi, u zavisnosti od trenutka sezone u kojoj se nalazimo, vremena koje je lider bio sa grupom i karakteristika grupe (različiti je tim). minibasketa od seniorskog, ili formacijskog tima od profesionalnog tima). Na ovaj način, lider može izabrati bilo koji od tri stila rukovođenja, u zavisnosti od okolnosti u kojima se nalazi i to mu omogućava da se bolje prilagodi situaciji u kojoj se nalazi.

Dobra definicija vođenja je:

„Naterati igrače da rade ono što mi želimo da urade i naterati ih da misle da su to uradili za sebe.

KORAK 4: Igra uloga (20 minuta)

Uvodno objašnjenje: Rad na uobičajenim situacijama sa timom u smislu komunikacije, predlažemo da se izvode igre uloga u kojima ćemo simulirati ove situacije. Ove igre uloga biće podeljene u tri bloka: autoritarno vođstvo, liderstvo Laisser fer i demokratsko vođstvo. U svakom od ovih blokova radićemo na situacijama koje se dešavaju između igrača i trenera, gde se odvija komunikacija i interakcija.

Da bismo radili na ovim situacijama sa igrama uloga, uradićemo prvi, jednostavan primer, tako da grupa učesnika sesije razume na čemu ćemo raditi. Jednostavna situacija kao što je nedostatak poštovanja između igrača ili nedostatak napora prilikom izvođenja vežbe na terenu može biti korisna za učesnike da steknu samopouzdanje vežbom koju će kasnije izvesti.

Kada izvršimo prvi primer sa 2/3 volontera, napravićemo grupe od 2/3 kako bi svi mogli da rade na sadržaju. U poslednjih 5 minuta ove sekcije, voditelj će izabrati 2 grupe koje će predstavljati situaciju u timu koja je zanimljiva ostalima da vide. Ovde, kao facilitatori, možemo izabrati grupu prema tome kako su to radili tokom vežbe ili izabrati sadržaj koji je bio zanimljiviji ili komplikovaniji za primenu.

Primer skripte:

„...Radićemo na situacijama koje se mogu desiti u grupnoj ili timskoj dinamici i u koje možemo biti uključeni kao treneri. Radićemo to kroz igre uloga i svi ćemo učestvovati, stavićemo se u kožu igrača, trenera i, naravno, sudije ako se nađemo u nekoj situaciji. Veoma je važno razumeti i saosećati sa svim akterima koji su uključeni u tim ili igru.“

“..Podelili smo situacije u kojima ćemo koristiti jedan od načina vođenja koje smo naučili u 3 dela ili momenta, te situacije mogu biti na utakmici ili treningu, u svlačionici ili u nekoj drugoj situaciji u kojoj tim predstavlja svoj klub. Svaki od njih ima različite okolnosti i ciljeve koje treba da pokušamo da postignemo koristeći ove liderske veštine.“

Igra uloga 1:

Počecemo sa prilično uobičajenim, jedan od učesnika će igrati ulogu igrača koji misli da je pretrpeo faul, a sudija nije dosudio faul. Igrač se naljuti i protestuje kod sudije.

Igra uloga 2:

Dok su se igrači tuširali u svlačionicama, igrajući jedni sa drugima, razbili su opremu iz sportskog objekta. Trener želi da sazna šta se dogodilo i ko je odgovoran. Igrači odbijaju da prijave počinioce(e).

Igra uloga 3:

Tokom treninga, 2 igrača iz tima su se posvađala i trening je prekinut.

Igra uloga 4:

Tokom treninga učinak tima nije očekivan, posebno od 3 igrača sa važnijom ulogom.

Igra uloga 5:

Tokom timskog putovanja, postoje igrači kojima stalno nedostaje tačnost.

U ovih 5 primera trebalo bi da koristimo 3 tipa liderstva da vidimo koji se najbolje može prilagoditi i sa kojim se učesnici osećaju najugodnije.

Saveti za fasilitatore:

Facilitator može pitati učesnike da li žele da predlože bilo koju drugu situaciju na kojoj bi radili kroz igru uloga.

KORAK 5: Debrifing i evaluacija (10 minuta)

Tokom ove faze debrifinga, moderator treba da pokuša da natera polaznike da razmisle o tome na čemu su radili u igrama uloga.

„...Šta biste uradili u konfliktnoj situaciji zbog protesta igrača?..”

„...Šta da radimo suočeni sa ponovljenim protestima?..”

„...Šta mislite, na kojoj oblasti bi trebalo više raditi? Slušanju? Empatiji? Objašnjavanju?..”

Saveti za facilitatore:

-Nije uloga facilitatora da daje odgovore na ova pitanja, već da podstakne učesnike da sami pronađu odgovore; na ovaj način će facilitator proveriti da li je učesnik naučio objašnjeni sadržaj.

- Formulшите pitanja na otvoren način, primoravajući učesnike da obrazlože svoje mišljenje umesto da odgovore sa samo da ili ne.

-Pokušajte da uključite što više učesnika, ponekad je potrebno pozvati tišeg učesnika da da mišljenje.

KORAK 6: Zatvaranje (5 minuta)

Rezimirajte na kraju sesije.

„...Možete li mi reći šta mislite da je najvažnije za vas da zapamtite iz ove sesije?..”

I na kraju, zamolite učesnike da daju jednu reč kojom opisuju svoj utisak o sesiji. Facilitator takođe treba da pripremi jednu reč i da je doprinese na kraju.

Sesija 2: Odnosi u košarci

PREGLED: Razviti neformalnu obrazovnu metodologiju za poboljšanje komunikacijskih veština.

CILJEVI:

- Napraviti vodič koji prati ženske košarkaške trenere u njihovom razvoju kao trenera.
- Da se suočimo sa stvarnim situacijama interakcije između različitih aktera naše svakodnevne aktivnosti kao trenera zahvaljujući vežbama igranja uloga.
- Ohrabriti trenere da posvete više pažnje i obuče se da postignu svoje idealne komunikacijske veštine za košarkaško okruženje.

MATERIJALI:

Da bi se pripremio prostor za rad, potrebna je velika učionica ili soba za sastanke za prijem grupe od oko 20 ljudi. Svaki od njih mora da ima stolicu i sto da bi mogao da piše ili koristi laptop računar. Za drugi deo sesije treba pripremiti otvoreni prostor (razdvajajući tablama ako prostor za časove nije dovoljno velik) da se izvode odgovarajuće igre uloga.

Podesiti:

- 1 Projektor
- 1 Ekran ili veliki beli zid
- 1 laptop za voditelja
- 4 velika papira

VELIČINA GRUPE: 20 ljudi.

PRIPREMA:

Da bi ovu metodologiju efikasno primenili, facilitatori treba da prate ove pripremne korake:

Facilitator mora dobro da razume sadržaj koji treba da se saopšti, da bude upoznat sa situacijama koje se dešavaju sa 4 glavna aktera u našoj aktivnosti kao treneri, i kako da postavi i sprovede aktivnost igranja uloga kako bi postigao najviši nivo učenja kod učesnika.

Entuzijazam voditelja će biti odlučujući u motivisanju i inspiraciji njihovih polaznika. Voditelji se moraju psihički pripremiti za sesiju i pokušati da pronađu reči i gestove koji će podstaći polaznike da učestvuju.

Priprema potrebnih radnih materijala.

UPUTSTVO:

KORAK 1: Uvodna igra učesnika (5 minuta)

Uvodno objašnjenje: Predstavite agendu i prenesite očekivanja za sesiju.

Primer skripte:

„...Počnimo tako što ćemo se ove sesije predstaviti malom zabavnom igrom. Nakon toga, želeli bismo da svaki učesnik doprinese svojim mišljenjem i iskustvom kao trener u odnosu sa igračima, roditeljima, direktorima i sudijama, da bismo to uradili sprovešćemo grupnu vežbu brainstorminga. Zatim ćemo predstaviti sadržaj ovog veoma važnog odeljka, razvijajući odnos sa svakim od 4 aktera koje smo uspostavili i primenićemo ih u praksi igrama uloga, a na kraju ćemo izvući zaključke o tome na čemu smo radili. ...”

Uvodna igra za učesnike: Dinamika igre.

„...Svi ćemo se predstaviti igrom koja se sastoji od toga da kažemo 3 stvari o sebi. 2 od njih moraju biti istinite, a 1 mora biti laž. Ostali učesnici moraju da otkriju koja od 3 stvari koje smo rekli o sebi nije istina. Da li ste razumeli? Kao primer, počecu, prvo, ja sam advokat, drugo, volim libansku kuhinju i treće, nemam vozačku dozvolu...”

Saveti za facilitatore:

Važno je fokusirati se na stvaranje opuštenog okruženja koje podstiče učesnike da žele da učestvuju i daju svoje mišljenje. Probije led!

KORAK 2: Vežba razmišljanja o odnosima u košarci (10 minuta)

Uvodno objašnjenje: Učesnici će učestvovati u vežbi razmišljanja gde je glavni cilj da se predstavi ono najvažnije i relevantno u njenom odnosu sa igračima, roditeljima, upravnim odborom/sportskim direktorom i sudijama.

Za izvođenje ove vežbe biće nam potrebna 4 velika lista papira kako bi učesnici mogli da napišu najvažnije tačke u svom odnosu sa 4 prethodno pomenuta aktera.

Primer skripte:

„U narednih 10 minuta želimo da svi učesnici na listovima podeljenim u prostoriji napišu šta mislite da je najvažnije u našem odnosu sa svakim od sledećih aktera: igrači, roditelji, upravni odbor/sportski direktor i sudije, ljudi ili pozicije sa kojima se susrećemo u svakodnevnom životu kao treneri. Nas ima 20 ljudi i želimo da svi učestvujete i date svoj stav...”

Saveti za facilitatore:

Moramo da podstaknemo učešće svih, tako da treba da se pobrinemo da svako da svoje ideje i stavi ih na listu.

KORAK 3: Prezentacija odnosa u košarci (10 minuta)

Uvodno objašnjenje: Cilj ovog dela sesije je da se jasno i detaljno objasni sve u vezi sa odnosom koji ćemo održavati sa svim postojećim akterima. Temu ćemo podeliti na 4 veoma važna aspekta za razvoj košarkaškog trenera, na osnovu njihovog odnosa sa 4 glavne grupe ljudi sa kojima će komunicirati u obavljanju svojih košarkaških trenerskih aktivnosti:

- 1) IGRAČI.
- 2) RODITELJI.
- 3) UPRAVNI ODBOR/SPORTSKI DIREKTORI.
- 4) SUDIJE.

1) IGRAČI

To je najvažnija grupa, jer će to biti ona sa kojom ćete provoditi najviše vremena i sa kojom će treneri imati najviše interakcija.

Glavni cilj koji košarkaški trener mora da ima je da svim svojim igračima **DA PRIMER**. Ovo je veoma opšti koncept, ali je za trenera veoma važno da postigne glavni cilj svakog direktora ljudskih grupa: da postane **LIDER** grupe.

Osnovna ideja **DAVANJA PRIMERA** je da u svim akcijama i komunikaciji koje sprovodi trener sledi ideju da budu primer ponašanja i stava. Ovo je veoma komplikovan način delovanja, tako da je veoma važno da trener bude potpuno svestan da uvek bude primer svojim igračima, sve dok ne uspe da stekne naviku da daje primer u svim svojim postupcima i ponašanjima.

Još jedan važan aspekt košarkaškog trenera je **DODELJIVANJE ULOGA** svojim igračima. Radi se o davanju funkcija i odgovornosti svojim igračima sa ciljem da postanu **TIM**. Dodeljivanje uloga, koje je prethodno refleksivno kreirano za svakog igrača, mora da se saopšti svakom igraču, kao i da ga razume i prihvati svaki od igrača. Poželjno je da raspored uloga bude fleksibilan, jer se i igrači i ekipa razvijaju tokom sezone.

Dobar raspored uloga omogućiće svakom od igrača da u okviru svojih mogućnosti postane važan deo tima, koji dodaje i doprinosi izgradnji tima. Cilj je ostvariti **STVARANJE TIMA**, što je možda i najteža funkcija košarkaškog trenera. Pod **KREIRANJE TIMA**, podrazumevamo da svi članovi tima idu u istom pravcu, da se svi uklapjaju i pomažu u ostvarivanju ciljeva tima, na čelu sa trenerom. Ovo je veoma težak posao, pošto je igrač/igračica po prirodi sebičan/a, a to se postiže istrajnošću i kontinuitetom tokom vremena trenera, i njenog tehničkog osoblja, u svim svojim akcijama i aktivnostima sa timom u upravljanju sa 12. različitih ega. **STVARANJE TIMA** može da potraje mesecima, u najboljem slučaju, pa čak i više od sezone, tako da trener mora da ostane strpljiv i postojan u svojim postupcima. Za ovo, dva gore pomenuta aspekta su od vitalnog značaja:

- **DAJTE PRIMER** u svim svojim postupcima, fundamentalnim za **STVARANJE TIMA**.

- reflektivno **DODELI ULOGE** svakom od igrača, u skladu sa karakteristikama svakog igrača, kako bi se osiguralo da svaki igrač doprinosi timu, u okviru svojih mogućnosti, i da zbir svih napora igrača ide u isti pravac: postizanje ciljeva grupe.

Phil Jackson, trener šestostrukog NBA šampiona Čikago Bulsa, između ostalih timova, često je čitao sledeći odlomak iz „Druge knjige o džungli“ Radjarda Kiplinga timu Majkla Džordana:

„Sada je ovo zakon džungle,
staro i istinito kao nebo;
i vuk koji ga održava će napredovati,
a vuk koji ga slomi mora da umre.
Kao loza koja okružuje stablo drveta,
zakon radi napred i nazad,
pošto je snaga čopora vuk,
a snaga vuka je čopor“.

Takođe ono što će pomoći **STVARANJU TIMA** je da trener igračima prenese vrednosti kao što su **POŠTOVANJE, SOLIDARNOST, DISCIPLINA i KULTURA NAPORA.**

KOMUNIKACIJA je još jedan ključni faktor za košarkaškog trenera. Što je jasnije i sažetije, to će biti efikasnije. **JEZIK TELA** je veoma važan i pomoći će celokupnoj komunikaciji. Trener koji se oslanja na oslonac koša ili gleda u mobilni dok ekipa trenira je veoma štetna, jer je **PRIMER** koji ona daje potpuno suprotan onome o čemu smo govorili na početku. **EMPATIJA** je neophodna za postizanje dobre komunikacije sa igračima i sa tehničkim osobljem.

KOREKCIJA je veoma važan faktor za košarkaškog trenera, jer je još jedan od njenih glavnih ciljeva da natera svoje igrače da napreduju što je više moguće u okviru njenih mogućnosti. Mnogo se priča o „trenerima timova“ i „trenerima igrača“, često razdvajajući oba pojma, kada se oni zaista mogu pojaviti kod istog trenera.

U **KOREKCIJI** morate pronaći ravnotežu: ako se primenjuje previše, igrač može postati zasićen, pa čak i frustriran; ako se ne primenjuje, igrač može mnogo puta da izvede pokret na pogrešan način, stičući lošu naviku koju je kasnije veoma teško iskoreniti.

Na kraju ćemo istaći 3 aspekta koji mogu pomoći košarkaškom treneru u razvoju njenih funkcija:

- **IMIDŽ**: veoma je važno ići na trening u sportskoj odeći, nastaviti da **DAJETE PRIMER**. Postoji izreka koja se široko koristi među trenerima i tehničkim direktorima: „Ne samo da morate biti dobar trener, već morate i da izgledate kao takav“. Svi znamo trenera koji izgleda kao dobar trener, a u stvarnosti nije.

- **EDUKACIJA BAZIRANA NA TAKMIČENJU:** radi se o podučavanju, edukaciji igrača sa stanovišta takmičenja. Trening i takmičenje nisu odvojeni, niti bi trebalo da budu u suprotnosti. U trenažnom timu obrazovanje i podučavanje moraju biti prioritet, ne zaboravljajući takmičenje. U profesionalnom ili elitnom timu konkurencija je prioritet, ali ne isključuje se obuka igrača, jer nema profesionalnih ili elitnih igrača koji znaju sve.

- Napravite neka **PRAVILA PONAŠANJA**, koja će pomoći da se postigne glavni cilj košarkaškog trenera: **STVARANJE TIMA**.

2) RODITELJI

Ova grupa ima svoj razlog da bude u timovima za obuku. Danas roditelji sve više utiču na košarkaške timove. Odnos sa roditeljima mora biti fluidan i kontinuiran tokom vremena, ali je takođe veoma važno održavati određenu **DISTANCU** kako bi se izbeglo narušavanje poverenja od strane roditelja, jer oni sve više pokušavaju da utiču na rad trenera.

Pogodno je održati sastanak na početku sezone kako bi se objasnili ciljevi grupe i podstakli da se upoznaju. Kreiranje WhatsApp grupe olakšava komunikaciju najobjektivnijih aspekata: boravak na utakmici, informacije o vanrednim aktivnostima (kao što su učešće na turniru, aktivnosti van uobičajene timske dinamike), promene rasporeda itd. Morate biti veoma oprezni sa WhatsApp grupama, jer mogu da generišu mnoge sukobe, jer postoje roditelji koji je koriste da daju mišljenja koja mogu biti veoma toksična za tim i generisati sukobe iz vedra neba. Roditelji se obično ne usuđuju da ova mišljenja iznesu direktno u lice trenera.

Kada dođe do sukoba sa igračem, prva stvar koju treba da uradite je da razgovarate sa igračem pojedinačno da pokušate da rešite konflikt. Ako sukob i dalje ostane, sledeći korak će biti sastanak sa roditeljima igrača kako bi se sukob rešio. Ako ni to nije moguće, idite kod sportskog direktora da pomogne da reši problem.

Veoma je važno da se sukob otkrije na vreme, i da se brzo reaguje, kako se on vremenom ne bi odugovlačio i da se problem učvrstio i pogoršao. Iskusni trener često predviđa problem, otkrivajući ga kada se inkubira.

Konačno, **EMPATIJA** je još jednom fundamentalna, jer ako se stavimo na mesto roditelja, oni žele dobro svojoj deci, iako ponekad mislimo da nas napadaju načinima na koje se obraćaju trenerima, jer oni su veoma ljuti jer je i njihov sin.

3) UPRAVNI ODBOR/SPORTSKI DIREKTORI

Neophodno je održavati dobar odnos sa Upravnim odborom kluba, kao i sa njegovim sportskim direktorima, kako bi se aktivnosti trenera radile i razvijale na optimalan način.

Izreka "Ne moraš samo da budeš dobar trener, moraš i da izgledaš kao" je veoma važna u ovoj grupi, jer ima odličnih trenera koji se fokusiraju samo na svoj tim, bez obzira na odnos sa ostalima. Kluba, a time se njima nanosi šteta, jer odnos sa Klubom, posebno sa sportskim direktorima i Upravnim odborom, ne postoji ili nije dobar. I obrnuto, ima osrednjih ili čak loših trenera koji imaju veoma dobre lične odnose sa tehničkim direktorom ili sa članom Upravnog odbora, i napreduju više od odličnog trenera, koji nije povezan sa Klubom.

Poznavanje **FILOZOFIJE KLUBA**, kako igračke tako i društvene, neophodno je za obavljanje posla i održavanje dobrih odnosa sa Klubom. Košarkaški trener mora svoju filozofiju igre prilagoditi filozofiji igre kluba. Figura sportskog direktora je neophodna za svakog trenera. On/ona je osoba koja inače veruje treneru da vodi tim kluba. Da bi odnos između njih dvojice funkcionisao, veoma je važno da sportske direktore vidimo kao iskusnog saveznika koji će nam pomoći u razvoju naše delatnosti. Stoga je neophodno pratiti njegova uputstva, prihvatiti njegove ispravke, kako bi se ostvario odnos poverenja između obe strane. Sportski direktori će voditi trenera i pomoći u slučaju eventualnih sukoba i problema.

4) SUDIJE

Sudija je neizostavan deo košarke. Bez sudija utakmice bi bile kaos i ne bi bilo košarke kakvu danas poznajemo. Uvek su bili i biće.

Prvi aspekt koji treba uzeti u obzir, i najvažniji, jeste **POŠTOVANJE** arbitražnog tima. Mentalna vežba koja se sastoji od toga da trener zamišlja da će suditi utakmicu je veoma korisna. Sigurno je da mnogim trenerima neće biti prijatno da sude utakmicu umesto da usmeravaju svoj tim.

Radnja koja u velikoj meri olakšava odnos sa sudijama je da se potvrdi tačna odluka koju su sudije upravo donele i za koju igrač veruje da je napravio grešku, kada je igrač taj koji je pogrešio. Ova akcija je dvostruko pozitivna:

-S jedne strane ispravljamo i učimo igrača koji veruje, na primer, da nije preduzeo korake, kada zaista jeste. I objašnjavamo zašto je napravio korake.

- S druge strane, počeli smo da pridobijamo sudiju i dobijamo njegovo poverenje. Ako to ponovimo još jednom, zaslužili smo poverenje sudije.

Protesti moraju biti respektabilni i argumentovani, odnosno moramo biti potpuno ubeđeni da je sudija pogrešio, da bismo mogli da tvrdimo akciju. Ako smo ranije potvrdili bilo koju njegovu odluku, kada se igrač ne složi, protest će imati više efekta.

Važno je da se ne stvara kontroverza sa sudijama i, u mnogim prilikama, pre nego što protestom izazove neprijatnost kod sudija, bolje je napustiti protest i, kada dođe do prekida u igri, razgovarati sa sudijom nasamo. i hladno komentariše svoju odluku.

Što se tiče igrača, mora im biti vrlo jasno da sudije greše, baš kao i igrači i treneri, i da igrači moraju da zadrže koncentraciju na igri, čak i ako ih nervira i kada su pozvani na radnje da nisu Ovo se, kao i sve, može i trenirati: praviti dobrovoljne greške u arbitražama koje treneri prave na trening utakmicama, prethodno upozoriti igrače da ćemo dobrovoljno praviti greške u suđenju kako bi oni mogu zadržati svoju koncentraciju na igru. Na ovaj način moramo jasno da im stavimo do znanja da proteste prave treneri i da su oni posvećeni igranju. Sudijska greška ih ne može izbaciti iz igre, ne bi trebalo da im smeta.

Takođe je dobro pozdraviti sudije pre i posle utakmice.

KORAK 4: Igranje uloga (20 minuta)

Uvodno objašnjenje: Rad na uobičajenim situacijama sa timom u smislu komunikacije, predlažemo da se izvode igre uloga u kojima ćemo simulirati ove situacije. Ove igre uloga će biti podeljene u četiri bloka: igrači, roditelji, upravni odbor/sportski direktor i sudije. U svakom od ovih blokova radićemo na situacijama koje se dešavaju između njih u smislu komunikacije u zavisnosti od vrste odnosa.

Da bismo radili na ovim situacijama sa igrama uloga, uradićemo prvi, jednostavan primer, tako da grupa učesnika sesije razume na čemu ćemo raditi. Jednostavna situacija kao što je žalba roditelja jer njihova ćerka ne igra mnogo minuta, ili razgovor sa sportskim direktorom zbog razlika u pristupu takmičenja može biti od koristi da učesnici steknu samopouzdanje vežbom koju će kasnije izvoditi. .

Kada izvršimo prvi primer sa 2/3 volontera, napravićemo grupe od 2/3 kako bi svi mogli da rade na sadržaju. U poslednjih 5 minuta ove sekcije, voditelj će izabrati 2 grupe koje će predstavljati situaciju u timu koja je zanimljiva ostalima da vide. Ovde, kao facilitatori, možemo izabrati grupu prema tome kako su to radili tokom vežbe ili izabrati sadržaj koji je bio zanimljiviji ili komplikovaniji za primenu.

Primer skripte:

„Radićemo na situacijama koje se mogu desiti u našem odnosu sa igračima, roditeljima, upravnim odborom/sportskim direktorom i sudijama u koje možemo biti uključeni kao treneri. Radićemo to kroz igre uloga i svi ćemo učestvovati, stavićemo se u kožu igrača, roditelja, sportskih direktora, sudija i, naravno, trenera. Veoma je važno razumeti i saosećati sa svim akterima koji su uključeni u ovu vežbu.“

„Rasporedili smo situacije u 4 vrste aktera koje analiziramo i ove situacije mogu biti u različitim trenucima našeg delovanja kao košarkaških trenera. Svaki od njih ima različite okolnosti i ciljeve koje treba da pokušamo da postignemo uglavnom koristeći ove komunikacijske veštine.“

Igra uloga 1:

Počećemo sa prilično uobičajenim, jedan od učesnika će igrati ulogu igrača koji smatra da treba da igra više nego što obično igra i traži od nas objašnjenja.

Igra uloga 2:

U drugoj igri uloga biće roditelji koji se žale na loše ponašanje saigračice sa svojom ćerkom, koja je tužna i zabrinuta zbog ove situacije i ne želi ponovo da trenira.

Saveti za facilitatore:

Facilitator može pitati učesnike da li žele da predlože bilo koju drugu situaciju na kojoj bi radili kroz igru uloga.

KORAK 5: Debrifing i evaluacija (10 minuta)

Tokom ove faze debrifinga, moderator treba da pokuša da natera polaznike da razmisle o tome na čemu su radili u igrama uloga.

„...Šta biste uradili u konfliktnoj situaciji?..”

„...Šta da radimo suočeni sa ponovljenim protestima igrača, roditelja, itd..?”

„...Šta mislite, na kojoj oblasti bi trebalo više raditi? Slušanju? Empatiji? Objašnjenju?..”

Saveti za facilitatore:

-Nije uloga facilitatora da daje odgovore na ova pitanja, već da podstakne učesnike da sami pronađu odgovore; na ovaj način će facilitatori proveriti da li je učesnik naučio objašnjeni sadržaj.

- Formulшите pitanja na otvoren način, primoravajući polaznike da obrazlože svoje mišljenje umesto da odgovore sa samo da ili ne.

-Pokušajte da uključite što više polaznika, ponekad je potrebno pozvati tišeg učesnika da da mišljenje.

KORAK 6: Zatvaranje (5 minuta)

Rezimirajte na kraju sesije.

„...Možete li mi reći šta mislite šta je najvažnije za vas da zapamtite iz ove sesije?..”

I na kraju, zamolite učesnike da daju jednu reč kojom opisuju svoj utisak o sesiji. Facilitator takođe treba da pripremi jednu reč i da je doprinese na kraju.

O programu Erasmus + Sport

Cilj Erasmus + programa je razvoj ljudi u obrazovanju, obuci, omladini i sportu, doprinos održivom rastu, kvalitetnim poslovima i društvenoj koheziji, pokretanju inovacija i jačanju evropskog identiteta i aktivnog građanstva.

Erasmus+ akcije u oblasti sporta promovišu učešće u sportu, fizičku aktivnost i dobrovoljne aktivnosti.

Oni su dizajnirani da se suoče sa društvenim i sportskim izazovima. Mogućnosti su dostupne za organizacije pod 3 poziva koje se bave ovim izazovima.

Od 2022. godine dostupan je i poseban poziv za izgradnju kapaciteta u oblasti sporta. Ciljan je na države članice EU i treće zemlje povezane sa Programom (ranije nazvane Programske zemlje) i Zapadni Balkan.

Partnerstva za saradnju

Dizajniran za organizacije da razvijaju i sprovode zajedničke aktivnosti za promociju (između ostalog) sporta i fizičke aktivnosti, kao i za suočavanje sa pretnjama integritetu sporta (kao što su doping ili nameštanje utakmica), promovišu dvojne karijere za sportiste, unaprede dobro upravljanje i neguju toleranciju i socijalnu inkluziju.

Partnerstva malog obima

Za lokalne organizacije, manje iskusne organizacije i novopridošlice u Programu. Partnerstva malog obima imaju jednostavniju administraciju, manje grantove i kraće trajanje od Partnerstva za saradnju.

Neprofitni evropski sportski događaji

Dizajniran da podstakne sportsku aktivnost, implementira strategije EU za socijalno uključivanje kroz sport, podstiče volontiranje u sportu, bori se protiv diskriminacije i podstiče učešće u sportu i fizičkoj aktivnosti.

Izgradnja kapaciteta u oblasti sporta

Projekti izgradnje kapaciteta su projekti međunarodne saradnje zasnovani na multilateralnom partnerstvu između organizacija aktivnih u oblasti sporta u državama članicama EU i trećim zemljama pridruženim Programu (ranije nazvane Programske zemlje) i Zapadnog Balkana. Oni imaju za cilj da podrže sportske aktivnosti i politike kao sredstvo za promociju vrednosti, kao i kao obrazovno sredstvo za promovisanje ličnog i društvenog razvoja pojedinaca i izgradnju kohezivnijih zajednica.

Više informacija na:

<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/opportunities/opportunities-for-organisations/sport-actions>

“Finansira Evropska unija. Izneti stavovi i mišljenja su samo autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.